

Людина та довкілля: ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Миколаївська обласна універсальна
наукова бібліотека

Глобальні проблеми
сучасного світу
Вип. 1

Людина та довкілля: екологічні проблеми

Бібліографічний покажчик

Миколаїв
2024

Людина та довкілля: екологічні проблеми : бібліогр. покажч. / уклад.: Т. Петруня, Т. Скульбіна ; ред. Л. Голубенко ; Миколаїв. обл. універс. наук. б-ка. – Миколаїв, 2024. – 100 с. – (Глобальні проблеми сучасного світу ; вип. 1).

Від укладачів

У першому випуску бібліографічного покажчика «Людина та довкілля: екологічні проблеми» із серії «Глобальні проблеми сучасного світу» представлено документи за темою збереження навколишнього середовища для безпечного існування живої і неживої природи, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища та військовими діями на території нашої держави.

Матеріал розміщено у 7 розділах. Перший – «Правова охорона навколишнього природного середовища» – містить інформацію про міжнародні договори і угоди та нормативно-правові акти України, що стосуються охорони довкілля. У другому – «Збройні конфлікти та екологічна безпека» – подано матеріали про охорону довкілля під час збройних конфліктів та екологічні наслідки війни в Україні. Наступний розділ «Зміна клімату – планетарна проблема» містить інформацію про забруднення атмосферного повітря та як результат – глобальне потепління на планеті. «Водно-екологічні проблеми» – четвертий розділ, в якому подано матеріали про правове регулювання охорони вод від забруднення, у п'ятому розділі «Екологічні проблеми ґрунтів» зібрано інформацію про забруднення екосистем відходами, деградацію земель та опустелювання, шостий – «Біологічне різноманіття», в якому подано матеріали про економіко-правове регулювання охорони та збереження біорізноманіття екосистем. Останній розділ «Довкілля та здоров'я населення» містить інформацію про взаємовідносини людини і навколишнього середовища, безпеку харчування та медичну екологію.

У межах розділів матеріали розташовані за алфавітом прізвищ авторів та назв публікацій. Видання має іменний покажчик, до якого включено прізвища авторів, укладачів й редакторів, що вказуються у бібліографічних описах.

Основними джерелами пошуку документів були довідково-бібліографічний апарат Миколаївської ОУНБ, електронні каталоги Національної бібліотеки України ім. Ярослава

Мудрого, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, архіви журналів вищих навчальних закладів, що знаходяться у відкритому доступі, та ресурси Інтернет. Документи, що знаходяться у фонді Миколаївської ОУНБ, переглянуто «de visu» та відмічено астериском (*). Деяка частина документів відсутня у фонді бібліотеки, тому ми пропонуємо скористатися їхніми електронними версіями. Бібліографічний опис здійснено згідно з чинними стандартами.

Відбір матеріалу закінчено у жовтні 2024 р.

1. Правова охорона навколишнього природного середовища

Захист довкілля є однією з найважливіших проблем, що стоїть сьогодні перед світовою спільнотою. На міжнародному рівні сформувався система міжнародно-правових документів, що регламентують співробітництво держав у сфері охорони довкілля, однією з яких є і Україна. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки розроблено відповідно до статті 16 Конституції України.

1.1. Конвенції, міжнародні договори і угоди

1. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція) [Електронний ресурс] : (Конвенцію ратифіковано Законом України від 6 лип. 1999 р. № 832-XIV) // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text, вільний (дата звернення: 16.09.2024). – Назва з екрана.

2. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію [Електронний ресурс] : (текст Конвенції укр. мовою з поправкою, внесеною 21 груд. 2001 р.) // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text, вільний (дата звернення: 16.09.2024). – Назва з екрана.

3. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини [Електронний ресурс] : (Конвенцію ратифіковано Указом Президії Верховної Ради України від 4 жовт. 1988 р. № 6673-XI) // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text, вільний (дата звернення: 16.09.2024). – Назва з екрана.

4. Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер : Закон України від 1 лип. 1999 р. № 801-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 282. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/801-14#Text>.

5. Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі : Закон України від 29 жовт. 1996 р. № 436/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 50. – Ст. 278. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/96-D0%B2%D1%80#Text>.

6. Про ратифікацію Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі : Закон України від 18 квіт. 2007 р. № 949-V // Офіційний вісник України. – 2007. – № 42. – С. 27–51. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/949-16#Text>.

7. Про участь України в Міжнародній конвенції щодо втручання у відкритому морі у випадках аварій, які призводять до забруднення нафтою, 1969 р. : Постанова Верховної Ради України від 17 груд. 1993 р. № 3734-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 496. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3734-12#Text>.

1.2. Нормативно-правові акти України

8. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лют. 2019 р. № 2697-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2019. – № 16. – Ст. 70. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2697-19#Text>.

9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546. – *Існує*

електрон. версія. – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.

10. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 трав. 2017 р. № 2059-VIII // Офіційний вісник України. – 2017. – № 50. – С. 5–29. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.

11. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16 черв. 1992 р. № 2456-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 502. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>.

12. Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України від 20 берез. 2018 р. № 2354-VIII // Голос України. – 2018. – 11 квіт. – С. 4–5. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>.

13. *Деякі питання інформаційних потреб управління в галузі охорони навколишнього природного середовища : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовт. 2024 р. № 1213 // Урядовий кур'єр. – 2024. – 30 жовт. – С. 7–10.

14. *Про затвердження Порядку підготовки щорічної Національної доповіді про стан довкілля в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 квіт. 2024 р. № 400 // Урядовий кур'єр. – 2024. – 16 квіт. – С. 3.

* * *

15. Екологічний договір для України: зелене майбутнє [Електронний ресурс] : рек. щодо відповідальності та відновлення від 9 лют. 2024 р. / робоча група високого рівня з питань екол. наслідків війни ; співголови: А. Єрмак, М. Вальстрем. – Режим доступу:
https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/24/65/148029c127aa3b2a3fe9f482f9226118_1707492894.pdf,
вільний (дата звернення: 16.09.2024). – Назва з екрана.

16. Україна приєдналася до європейської програми «LIFE» для клімату та довкілля [Електронний ресурс] : опубліковано 24 черв.

2022 р. о 14:30 / М-во захисту довкілля та природ. ресурсів України // Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-priyednalasya-do-uevropejskojui-programi-life-dlya-klimatu-ta-dovkillya>, вільний (дата звернення: 16.09.2024). – Назва з екрана.

1.3. Україна на шляху до ЄС: екологічні реформи

17. *Андрусевич, А. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / А. Андрусевич, Н. Андрусевич, З. Козак. – Львів : Сусп-во і довкілля, 2009. – 203 с.

18. *Єндрюшка, Є. Оцінка впливу на довкілля та участь громадськості : [аналіт. порівнял. огляд європ. й укр. законодавства та рек. щодо впровадження європ. стандартів в Україні] / Є. Єндрюшка, Є. Алексєєва, Д. Скрильніков ; наук. ред.: Д. Скрильніков, Є. Алексєєва. – Львів : ЕПЛ, 2013. – 95 с. – (Екологія. Право. Людина).

19. Зелений і безпечний Європейський Союз : монографія / [А. О. Бояр та ін. ; ред.: А. О. Бояр, В. Й. Лажнік] ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2023. – 585 с.

20. Міжнародний захист права людини на здоров'я та безпечне довкілля : [колект. монографія] / [авт. кол.: Н. В. Камінська та ін. ; за заг. ред. М. О. Медведєвої]. – Київ : Вініченко, 2023. – 259 с.

21. Орехов, С. М. Міжнародно-правове регулювання охорони довкілля в Європейському Союзі : монографія / С. М. Орехов. – Одеса : Фенікс, 2018. – 384 с.

22. *Охорона навколишнього природного середовища. Екологічна безпека. Законодавство, методики, рекомендації : практ. посіб. / упоряд.: А. В. Григоренко, Л. С. Григоренко. – Київ : Центр учб. літ., 2015. – 287 с.

23. *Судинні рослини Смарагдової мережі України під охороною Бернської конвенції / за ред. В. А. Соломахи. – Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2017. – 151 с. – Текст укр., англ.

24. *Формування та реалізація національної екологічної політики України : монографія / за наук. ред. С. О. Лизуна. – Суми: Унів. кн., 2017. – 335 с. : іл.

* * *

25. *Афанасьєв, С. О. Проблеми і розвиток досліджень екологічного стану гідроекосистем України в аспекті імплементації директив ЄС в галузі довкілля / С. О. Афанасьєв // Гидробиологический журнал. – 2018. – № 6. – С. 3–15.

26. *Бабіч, А. Практика Європейського Суду з прав людини у сфері забезпечення екологічних прав громадян / А. Бабіч // Підприємництво, господарство і право. – 2019. – № 11. – С. 161–165.

27. *Василенко, Л. П. Історія становлення державної та правової політики в галузі захисту об'єктів довкілля від негативних факторів / Л. П. Василенко // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 2. – С. 132–136.

28. *Головкін, О. Адаптація національного законодавства до міжнародних екологічних стандартів / О. Головкін, Н. Дюжилова, М. Беяков // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2017. – № 2. – С. 48–55.

29. *Горбань, Ю. С. Бізнес-структури та неурядові організації в регулюванні сферою довкілля в ЄС : досвід для України / Ю. С. Горбань // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 19. – С. 125–129.

30. Дейнега, М. А. Використання і збереження водних ресурсів в Україні : сучасний стан імплементації норм права Європейського Союзу / М. А. Дейнега // Право. Людина. Довкілля. – 2019. – Vol. 10, № 4. – С. 62–71.

31. Дейнега, М. А. Інтеграція природоресурсного законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері зміни клімату / М. А. Дейнега // Право. Людина. Довкілля. – 2019. – Vol. 10, № 3. – С. 66–75.

32. *Жити в чистому довкіллі : спільне засідання Комітету екологічної політики та природокористування і Екологічного Комітету Парламенту Естонії // Голос України. – 2024. – 17 трав. – С. 3.

33. *З орієнтиром на ЄС : у Ком. з питань екол. політики та природокористування відбулися слухання «Шлях України у реформуванні законодавства з питань довкілля й клімату в частині переговорів про членство в ЄС : плани та діяльність Верховної Ради України і Уряду в 2024 році» // Голос України. – 2024. – 16 трав. – С. 5.

34. Завада, Я. І. Співпраця Європейського Союзу з міжнародними акторами в контексті імплементації стандартів спільної екологічної політики ЄС / Я. І. Завада, У. В. Ільницька, М. О. Лопата // Політикус. – 2022. – Вип. 4. – С. 94–99.

35. *Коблянська, А. В. Впровадження у державну політику з охорони довкілля та здоров'я України європейських стратегій щодо профілактики та боротьби з неінфекційними захворюваннями / А. В. Коблянська, К. А. Скляренко // Довкілля та здоров'я. – 2015. – № 4. – С. 4–9.

36. *Коблянська, А. В. Сучасні вимоги до державної політики у сфері охорони довкілля та здоров'я дітей : досвід та рек. Всесвітньої орг. охорони здоров'я / А. В. Коблянська, К. А. Скляренко // Довкілля та здоров'я. – 2016. – № 1. – С. 68–72.

37. Кондратова, А. М. Історико-правовий аналіз становлення екологічного законодавства в Україні / А. М. Кондратова, Ж. Б. Сабо, І. І. Голубева // Молодий вчений. – 2023. – № 2. – С. 77–81.

38. Краснова, Ю. А. Правове забезпечення екологічної безпеки від шумових впливів у ЄС / Ю. А. Краснова // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2020. – Вип. 4. – С. 66–71.

39. Лемко, Ю. Особливості екологічної політики ЄС: регіональний вимір / Ю. Лемко // Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. – 2022. –

Вип. 43. – С. 289–294. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/43_2022/35.pdf.

40. Орехов, С. М. Становлення і розвиток екологічної політики і права Європейського Союзу / С. М. Орехов // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2017. – Вип. 6, т. 4. – С. 323–328. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: http://www.nvppp.in.ua/vip/2017/6/tom_4/64.pdf.

41. *Парламентська асамблея Ради Європи закликала ухвалити Екологічний договір для України // Голос України. – 2024. – 24 квіт. – С. 4–5.

42. Підоричева, І. Ю. Інноваційні екосистеми України : концептуальні засади розвитку в умовах глокалізації та євроінтеграції / І. Ю. Підоричева // Економіка промисловості. – 2021. – № 2. – С. 5–44.

43. *Плаван, В. П. Поводження з полімерними відходами : законодавчі вимоги Євросоюзу та України / В. П. Плаван, О. О. Демиденко // Екологічний вісник. – 2017. – № 4. – С. 22–23.

44. *Позняк, Е. В. Правові засади здійснення екологічного моніторингу в Україні в руслі європейських підходів / Е. В. Позняк, Т. А. Шараєвська // Часопис Київського університету права. – 2017. – № 3. – С. 215–222.

45. Попадинець, Г. О. Міжнародне співробітництво України щодо захисту прав людини і громадянина у сфері екологічної безпеки / Г. О. Попадинець // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2019. – Вип. 1. – С. 207–210.

46. Попович, Т. Г. Конституційні засади забезпечення права особи на безпечне для життя і здоров'я довкілля / Т. Г. Попович // Юридична Україна. – 2022. – № 3. – С. 42–52.

47. *Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті // Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. – 2021. – № 8. – С. 1–23.

48. *Статівка, А. М. Застосування деяких екологічних заходів у сільськогосподарському виробництві за законодавством ЄС / А. М. Статівка // Вісник Національної академії правових наук України. – 2019. – № 4. – С. 200–218.

49. Сухоруков, І. Я. Правове регулювання забруднення атмосферного повітря в Україні та Європейському Союзі / І. Я. Сухоруков, А. Г. Челпанова, О. С. Малохліб // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Юридичні науки. – 2021. – № 10. – С. 43–50.

50. Уberman, В. І. Скидання забруднювальних речовин : адаптація вітчизняного законодавства до екологічного законодавства ЄС / В. І. Уberman, Л. А. Васьковець // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. – 2022. – Т. 33 (72), № 2. – С. 1–9. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/1.pdf.

51. Шпарик, Н. Я. Адаптація екологічного законодавства України до стандартів Європейського Союзу / Н. Я. Шпарик // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2015. – Вип. 33, т. 1. – С. 212–217. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2020/12/No.33-1.pdf>.

* * *

52. Андрієнко, М. В. Аналіз і адаптація кращих європейських практик щодо реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні [Електронний ресурс] / М. В. Андрієнко, В. С. Шако // Державне управління. – 2017. – № 19. – С. 51–58. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2017/12.pdf, вільний (дата звернення: 26.09.2024). – Назва з екрана.

53. Данилюк, С. М. Екологічне законодавство України та ЄС [Електронний ресурс] / С. М. Данилюк // Київський часопис права. – 2021. – № 4. – С. 154–159. – Режим доступу: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/93/84>, вільний (дата звернення: 26.09.2024). – Назва з екрана.

54. Стрілець, Р. Коли червоне світло вогню змінюється на зелений колір відновлення [Електронний ресурс] : два роки довкілляєвих реформ в Україні, або рух до ЄС в умовах війни / Р. Стрілець // Укрінформ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3852098-koli-cervone-svitlo-vognu-zminuetsa-na-zelenij-kolir-vidnovlenna-dva-roki-dovkillevih-reform-v-ukraini-abo-ruh-do-es-v-umovah-vijni.html>, вільний (дата звернення: 26.09.2024). – Назва з екрана.

2. Збройні конфлікти та екологічна безпека

Загальні принципи міжнародного права вимагають від усіх сторін конфлікту максимально пом'якшувати екологічну шкоду. Міжнародне гуманітарне право містить низку положень, що стосуються короткострокових і довгострокових наслідків шкоди навколишньому середовищу, заподіяної у результаті збройних конфліктів. Війна глобально вплинула на стан довкілля України. Як наслідок – зменшення та погіршення стану природних екосистем, хімічне та промислове забруднення, замінування територій, нищівна шкода для біорізноманіття.

2.1. Шкода довкіллю під час збройних конфліктів та війни в Україні

55. Про Звернення Верховної Ради України до Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, Програми Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища, Європейського Парламенту, Європейської Комісії, парламентів та урядів держав – членів Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй щодо утворення спеціальної екологічної моніторингової місії для фіксації екологічної шкоди, заподіяної внаслідок збройної агресії Російської Федерації на території України : Постанова Верховної Ради України від 20 верес. 2022 р. № 2594-IX // Офіційний вісник України. – 2022. – № 77. – Ст. 4633.

* * *

56. Василюк, О. В. Вплив військової діяльності на природу України : посібник / О. В. Василюк, К. Норенко ; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів : Компанія «Манускрипт», 2019. – 66 с.

57. Вплив російської агресії на стан природних ресурсів України : монографія / В. П. Строкаль [та ін.]. – Київ : Вид. центр НУБіП України, 2023. – 218 с.

58. На межі виживання : знищення довкілля під час збройного конфлікту на сході України / А. Б. Блага [та ін.] ; за заг. ред. А. П. Буценка ; Укр. Гельсінська спілка з прав людини. – Київ : КИТ, 2017. – 88 с. : іл.

59. Русев, І. Т. Війна – апогей екоциду чорноморських китоподібних / І. Т. Русев. – Одеса : Бондаренко М. О., 2023. – 383 с. : іл.

* * *

60. *Алгоритми відновлення : [шкода довкіллю під час війни] // Урядовий кур'єр. – 2024. – 13 лют. – С. 2.

61. Афанасьєв, С. О. Вплив війни на гідроекосистеми України, підсумки першого року повномасштабного вторгнення Росії : (огляд) / С. О. Афанасьєв // Гідробіологічний журнал. – 2023. – Т. 59, № 2. – С. 3–19.

62. *Барун, М. В. Вплив надзвичайних ситуацій воєнного характеру на навколишнє середовище / М. В. Барун, Д. О. Бессмертна // Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології» : дорожня карта реалізації Закону України «Про управління відходами» : 24-25 листоп. 2022 р., м. Київ : [зб. матеріалів / відп. ред. Т. В. Тимочко]. – Київ, 2022. – С. 74–77.

63. Безсонов, Є. Вплив «шуму війни» на екосистеми України / Є. Безсонов // Екологічний вісник. – 2022. – № 3. – С. 25–26.

64. *Бодюк, А. Гіркі й болісні уроки Чорнобиля : до них через 37 років загострила увагу рос. агресія проти України / А. Бодюк, Ю. Щербак // Урядовий кур'єр. – 2023. – 27 квіт. – С. 3.

65. *Бойченко, С. Г. Метеорологічні та кліматичні наслідки воєнних дій в Україні : (за матеріалами доп. на засід.

Президії НАН України 29 листоп. 2023 р.) / С. Г. Бойченко // Вісник Національної академії наук України. – 2024. – № 1. – С. 83–93.

66. *Бринзанська, О. В. Розмежування екоциду (ст. 441 КК України) та порушення законів і звичаїв війни у формі заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу (ст. 438 КК України) / О. В. Бринзанська // Економіка. Фінанси. Право. – 2023. – № 7. – С. 82–86.

67. Бугайчук, А. Вплив повномасштабної агресії російської федерації проти України на діяльність екологічних громадських організацій в Україні / А. Бугайчук // Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії. – 2022. – Вип. 44. – С. 163–170. – Існує електрон. версія. – Режим доступу: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/44_2022/20.pdf.

68. Гафурова, О. В. Інформація про відходи, що утворюються внаслідок війни: питання правового забезпечення / О. В. Гафурова, Т. С. Новак // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2023. – Вип. 79, ч. 1. – С. 349–355. – Існує електрон. версія. – Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/10/60.pdf>.

69. *Гетьман, В. Степові заповідники: наслідки військових дій для екосистем / В. Гетьман // Екологічний вісник. – 2018. – № 3. – С. 15–18. – Бібліогр.: с. 18.

70. Гончаренко, А. В. Формування емісії забруднення атмосферного повітря від окремих вибухів внаслідок воєнних дій / А. В. Гончаренко, Р. В. Сіпаков // Екологічна безпека та природокористування. – 2023. – Вип. 1. – С. 111–120.

71. Гуцаленко, Л. Екологічні наслідки війни та їх відображення в обліковій системі / Л. Гуцаленко, У. Марчук, Т. Мулик // Вісник економіки. – 2023. – Вип. 3. – С. 39–54.

72. Данилевська, Ю. О. Шкода та збитки завдані довкіллю Херсонщини внаслідок війни / Ю. О. Данилевська // Дике поле: історія і сучасність українського степу : [матеріали іст.-культур.

онлайн фестивалю-конф. «Дике поле. Шлях до Європи-2024», 15 лип. 2024 р. / наук. ред. С. В. Алексєєв]. – Краматорськ, 2024. – С. 35–38.

73. Демиденко, А. Оновлення законів та екологічної парадигми : з чого починати післявоєнне відновлення довкілля? / А. Демиденко // Світ. – 2023. – Лют. (№ 5/6). – С. 7.

74. *Дідух, Я. П. До оцінки збитків довкіллю треба залучати науковців / Я. П. Дідух // Світ. – 2023. – Листоп. (№ 43/44). – С. 7.

75. *Дідух, Я. П. Про наукові засади розроблення методики оцінювання збитків, завданих воєнними діями природним екосистемам : за матеріалами доп. на засід. Президії НАН України 18 жовт. 2023 р. / Я. П. Дідух // Вісник Національної академії наук України. – 2023. – № 12. – С. 87–96.

76. Дмитрієв, Ю. Є. Міжнародно-правовий захист навколишнього середовища від злочинних посягань під час збройних конфліктів / Ю. Є. Дмитрієв // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2024. – Вип. 81(3). – С. 67–71.

77. Драбинюк, Г. В. Вплив військових дій на територію природного заповідника «Єланецький степ» / Г. В. Драбинюк // Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології» : дорожня карта реалізації Закону України «Про управління відходами» : 24-25 листоп. 2022 р., м. Київ : [зб. матеріалів / відп. ред. Т. В. Тимочко]. – Київ, 2022. – С. 178–181.

78. *Екологічні наслідки воєнних дій на Сході України – загроза нинішньому та майбутнім поколінням // Екологічний вісник. – 2017. – № 2. – С. 2–5.

79. *Загороднюк, І. В. Втрати та зміни біорізноманіття в зонах тривалих бойових дій в Україні: теріологічна складова (2014-2022) / І. В. Загороднюк, Д. О. Вишневський // Вісник Національної академії наук України. – 2022. – № 11. – С. 60–78.

80. Загороднюк, І. В. Пріоритети в охороні природи в умовах війни : ситуація з Великим Лугом і Великим Степом / І. В. Загороднюк // Вісник Національної академії наук України. – 2023. – № 9. – С. 12–23.

81. *Іванюта, С. П. Екологічні і техногенні загрози у зоні військового конфлікту на сході України / С. П. Іванюта // Стратегічна панорама. – 2017. – № 1. – С. 53–60.

82. *Іванюта, С. П. Пріоритетні напрями нейтралізації екологічних і техногенних загроз у зоні воєнного конфлікту на Донбасі / С. П. Іванюта // Стратегічні пріоритети. – 2019. – № 2. – С. 38–45.

83. Качурінер, В. Л. Вплив збройних конфліктів на стан екологічної безпеки та навколишнє середовище / В. Л. Качурінер // Альманах міжнародного права. – 2022. – Вип. 28. – С. 52–59.

84. Козмуляк, К. А. Правове регулювання охорони довкілля під час збройних конфліктів на прикладі України / К. А. Козмуляк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2022. – Вип. 73, ч. 1. – С. 174–180. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/11/31.pdf>.

85. *Козоріз, В. Екоцид: як війна впливає на довкілля : агресія росії руйнує екол. систему і забруднює територію нашої країни / В. Козоріз // Урядовий кур'єр. – 2023. – 2 серп. – С. 1, 5.

86. *Коробкін, С. Українському довкіллю завдано збитків на понад 2 трлн грн. / С. Коробкін // Пенсійний кур'єр. – 2023. – 24 трав. – С. 8.

87. Кривоустов, С. М. Вплив військових дій на екологічний стан Харківської області / С. М. Кривоустов, Б. О. Шуліка // Дике поле: історія і сучасність українського степу : [матеріали іст.-культур. онлайн фестивалю-конф. «Дике поле. Шлях до Європи-2024», 15 лип. 2024 р. / наук. ред. С. В. Алексеев]. – Краматорськ, 2024. – С. 31–34.

88. Лиманський, С. Вплив військових дій на заповідник «Крейдова флора» / С. Лиманський // Екологічний вісник. – 2022. – № 3. – С. 15–17.

89. Медведєва, М. Міжнародно-правові режими захисту довкілля у зв'язку зі збройним конфліктом / М. Медведєва, Т. Короткий // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. – 2019. – Вип. 1. – С. 45–50.

90. Мельник, М. І. Вплив збройної агресії рф на ендегенний потенціал регіонів України / М. І. Мельник, І. В. Лещух // Економіка України. – 2022. – № 9. – С. 21–44.

91. *Невада, О. Екологічні наслідки воєнних дій на Сході України – загроза нинішньому та майбутньому поколінням : [інтерв'ю із заст. голови Ком. Верховної Ради України з питань екол. політики] / О. Невада ; записав С. Тимочко // Екологічний вісник. – 2017. – № 2. – С. 2–5.

92. *Онісімова, В. Загроза кліматичній системі планети : через агресію РФ кількість шкідливих викидів зросла до 120 млн на рік / В. Онісімова // Пенсійний кур'єр. – 2023. – 11 жовт. – С. 36.

93. Орел, С. М. Поетапна оцінка ризику впливу на людину забруднення довкілля внаслідок військової діяльності / С. М. Орел, О. В. Іващенко // Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування. – 2018. – № 2. – С. 61–72. – Існує електрон. версія. – Режим доступу: <https://esbur.com.ua/uk/journals/no-2-18-2018>.

94. Пантелєєва, Н. Б. Екологічна шкода та екологічні злочини проти довкілля, спричинені пошкодженням промислових об'єктів під час війни в Україні / Н. Б. Пантелєєва, М. Я. Сивий, О. В. Ганчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. – 2023. – № 1. – С. 217–225. – Існує

електрон. *версія.* – Режим доступу:
<http://nzs.tnpu.edu.ua/article/view/284333>.

95. Проблеми збереження здоров'я і навколишнього середовища в зоні конфлікту на Сході України : (підготовлено за матеріалами наук.-практ. семінару-конф. НАТО в Україні, Київ 20-21 трав. 2018 р.) / Л. А. Устинова [та ін.] // Військова медицина України. – 2018. – Т. 18, № 3. – С. 49–53. – *Існує електрон.* *версія.*– Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/vmuk_2018_18_3_9.

96. *Прощук, Е. П. Вплив російської збройної агресії на довкілля України та можливості його відновлення до природного стану / Е. П. Прощук // Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології» : дорожня карта реалізації Закону України «Про управління відходами» : 24-25 листоп. 2022 р., м. Київ : [зб. матеріалів / відп. ред. Т. В. Тимочко]. – Київ, 2022. – С. 174–176.

97. Садова, Т. С. Захист довкілля під час збройних конфліктів у перспективі ухвалення П'ятої Женевської конвенції / Т. С. Садова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2022. – Вип. 73, ч. 1. – С. 186–190. – *Існує електрон.* *версія.* – Режим доступу:
<https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/11/33.pdf>.

98. *Салімонович, Л. Зранена земля : окупанти завдають непоправної шкоди укр. черноземам, які визнані природним даром планети / Л. Салімонович // Україна молода. – 2024. – 20 берез. – С. 7.

99. *Салімонович, Л. Річковий екоцид : удар рос. безпілотників по нафтобазі в Харкові забрав життя сімох осіб і спричинив екол. катастрофу, яка може вийти за межі регіону / Л. Салімонович // Україна молода. – 2024. – 21 лют. – С. 6.

100. Сучасний стан навколишнього природного середовища в умовах впливу війни / І. Г. Пацева [та ін.] // Екологічні науки. – 2022. – № 4. – С. 19–22. – *Існує електрон.*

<http://econj.dea.kiev.ua/archives/2022/4/3.pdf>.

101. Токарчук, Д. М. Екозлочини та проблеми з відходами під час воєнних дій в Україні / Д. М. Токарчук // Науковий погляд: економіка та управління. – 2022. – № 3. – С. 146–154.

102. *Тукало, М. А. Війна і біобезпека в Україні / М. А. Тукало, З. Ю. Ткачук, У. М. Яненко // Вісник Національної академії наук України. – 2023. – № 8. – С. 14–22.

103. Філіпченко, М. А. Негативні наслідки впливу збройної агресії РФ на території Приазов'я М. А. Філіпченко // Дике поле: історія і сучасність українського степу : [матеріали іст.-культур. онлайн фестивалю-конф. «Дике поле. Шлях до Європи-2024», 15 лип. 2024 р. / наук. ред. С. В. Алексєєв]. – Краматорськ, 2024. – С. 39–42.

104. Фінін, Г. С. Екоцид : екологічний тероризм та його вплив на суспільну свідомість у форматі війни // Екологічні науки. – 2023. – № 4(49). – С. 246–248. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://econj.dea.kiev.ua/4-49-2023>.

105. *Хроніка втрат 2022 : вплив рос. військ. агресії на довкілля // Екологічний вісник. – 2022. – № 3. – С. 2–5.

106. Чугай, А. В. Аналіз впливу військової діяльності в Україні на стан атмосферного повітря / А. В. Чугай, О. І. Чернякова, І. О. Клімов // Екологічні науки. – 2023. – № 4(49). – С. 26–31. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://econj.dea.kiev.ua/4-49-2023>.

107. Шабала, О. Запобігання наслідків еколого-енергетичної катастрофи в Україні в умовах війни / О. Шабала, О. Новосад // Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2023. – № 3. – С. 34–42.

108. *Шатрова, І. Продуктами війни забруднено територію, більшу, ніж дві Молдови / І. Шатрова // Голос України. – 2024. – 20 берез. – С. 4.

109. *Яровий, С. С. Вплив воєнних дій на функціонування та стан українського степового природного заповідника НАН України в 2014-2016 рр. / С. С. Яровий, О. О. Подпрятков, С. В. Лиманський // Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. – 2019. – № 2. – С. 15–19.

* * *

110. Антонюк, У. В. Захист екологічних прав в Україні в умовах військової агресії [Електронний ресурс] / У. В. Антонюк // Право та державне управління : зб. наук. пр. – [Запоріжжя], 2022. – № 3. – С. 42–47. – Режим доступу: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2022/6.pdf, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

111. Антонюк, У. В. Правові аспекти охорони довкілля в Україні в умовах військової агресії у 2022 році [Електронний ресурс] / У. В. Антонюк // Право та державне управління : зб. наук. пр. – [Запоріжжя], 2022. – № 1. – С. 74–80. – Режим доступу: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2022/10.pdf, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

112. Василюк, О. Відновлення природи після війни: надії та ризики [Електронний ресурс] / О. Василюк // Ukraine War Environmental Consequences Work Group. – Режим доступу: <https://uwecworkgroup.info/uk/restoring-ukraines-nature-post-war-hopes-and-risks/>, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

113. Василюк, О. Дев'ять років анексії Криму. Екологічні наслідки мілітаризації [Електронний ресурс] / О. Василюк // Ukraine War Environmental Consequences Work Group. – Режим доступу: <https://uwecworkgroup.info/uk/nine-years-after-crimeas-annexation-militarizations-environmental-consequences/>, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

114. Василюк, О. Керченський міст [Електронний ресурс]: вплив рос. «проекту століття» на довкілля / О. Василюк // Ukraine War Environmental Consequences Work Group. – Режим доступу: <https://uwecworkgroup.info/uk/the->

crimean-bridge-environmental-impact-of-russias-project-of-the-century/, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

115. Грицан, А. О. Міжнародне гуманітарне право як ключовий інструмент охорони навколишнього середовища під час збройних конфліктів міжнародного характеру [Електронний ресурс] / А. О. Грицан // Порівняльно-аналітичне право. – 2016. – № 6. – С. 277–280. – Режим доступу: https://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/6_2016.pdf, вільний (дата звернення: 17.10.2024). – Назва з екрана.

116. Губарева, В. Проблеми природоохоронних територій в Україні під час війни [Електронний ресурс] / В. Губарева // Ukraine War Environmental Consequences Work Group. – Режим доступу: <https://uwecworkgroup.info/uk/wartime-challenges-for-ukraines-protected-areas/>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

117. Дячук, М. Вода як джерело життя чи зародок війни [Електронний ресурс] : як крадіжка води окупантами впливає на водозабезпеченість України і Криму / М. Дячук // Екодія. – Режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/voda-ia-k-dzherelo-zhyttia.html>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

118. Екологічна безпека в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / О. М. Семерня [та ін.] // Екологічні науки. – 2022. – № 2 (41). – С. 62–66. – Режим доступу: <http://ecoj.dea.kiev.ua/2-41-2022>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

119. Забезпечення екологічної безпеки військової діяльності [Електронний ресурс] : аналіз позитивного досвіду країн НАТО / Т. О. Жадан [та ін.]. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/232885834.pdf>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

120. Інформація про наслідки для довкілля від російської агресії в Україні 24 лютого - 18 березня 2022 року [Електронний ресурс] : [станом на] 21 берез. 2022 р. // Міністерство захисту довкілля та

природних ресурсів України : офіц. портал. – Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20220411230516/https://mepr.gov.ua/news/39062.html>, вільний (дата звернення: 10.09.2024). – Назва з екрана.

121. Качурінер, В. Л. Вплив збройних конфліктів на стан екологічної безпеки та навколишнє середовище [Електронний ресурс] / В. Л. Качурінер // Альманах міжнародного права. – 2022. – № 28. – С. 52–59. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32841/PLA.2022.28.06>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

122. Лозо, О. В. Проблеми правового регулювання охорони довкілля в умовах збройного конфлікту. Міжнародний аспект [Електронний ресурс] / О. В. Лозо // Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції юридичного та історичного спрямування. – Режим доступу: https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=2202, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

123. Малик, К. Р. Захист навколишнього середовища у зв'язку зі збройними конфліктами [Електронний ресурс] / К. Р. Малик // Юридичний науковий електронний журнал. – 2021. – № 4. – С. 623–625. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/4_2021/155.pdf, вільний (дата звернення: 18.10.2024). – Назва з екрана.

124. Mygal, M. Війна та екологія: чому природа стає жертвою збройного конфлікту? [Електронний ресурс] / М. Mygal // Інститут аналітики та адвокатури. – Режим доступу: <https://iaa.org.ua/articles/vijna-ta-ekologiya-chomu-priroda-staye-zhertvoyu-zbrojnogo-konfliktu/>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

125. Омельчук, О. Природа та війна: як військове вторгнення Росії впливає на довкілля України [Електронний ресурс] / О. Омельчук, С. Садогурська // Екодія. – Режим доступу: https://ecoaction.org.ua/priroda-ta-vijna.html?gad_source=1&gclid=EAIaIQobChMI6rPIyvuohwMVgIpoCR2EvQHPEAAAYASAAEgJED_D_BwE, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

126. Полянська, К. Вплив воєнних дій на дику природу України [Електронний ресурс] / К. Полянська // Ukraine War Environmental Consequences Work Group. – Режим доступу: <https://uwecworkgroup.info/uk/impact-of-military-action-on-ukraines-wild-nature/>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

127. Роман, Л. Ю. Аналіз екологічних загроз об'єктів ПЗФ України у воєнний період [Електронний ресурс] / Л. Ю. Роман // Екологічні науки. – 2022. – № 3(42). – С. 84–88. – Режим доступу: <http://eco.j.dea.kiev.ua/archives/2022/3/13.pdf>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

128. Садова, Т. С. Захист довкілля під час збройних конфліктів у перспективі ухвалення п'ятої Женевської конвенції [Електронний ресурс] / Т. С. Садова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2022. – Вип. 73, ч. 1. – С. 186–190. – Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/11/33.pdf>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

129. Ткачук, П. С. Підходи до побудови концепції екологічного моніторингу операційних зон регіонального збройного конфлікту при веденні службово-бойової діяльності прикордонних підрозділів на ділянці регіонального управління [Електронний ресурс] / С. П. Ткачук, Т. О. Ворона // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України. – 2017. – № 2 (60). – С. 55–56. – Режим доступу: <http://znp-cvsvd.nuou.org.ua/article/view/125189>, вільний (дата звернення: 03.09.2024). – Назва з екрана.

2.2. Ґрунти в районах ведення бойових дій на території України

130. Балюк, С. А. Ґрунтовий покрив України в умовах воєнних дій : міжнар. наук.-практ. конф., 5 груд. 2023 р. / С. А. Балюк, В. В. Шимель // Вісник аграрної науки. – 2024. – № 1. – С. 79–82.

131.*Гончарова, Є. Екологічне замінування : як війна впливає на довкілля найбільш індустріалізованого регіону / Є. Гончарова // Український тиждень. – 2017. – № 16. – С. 26–27.

132. *Горбулін, В. Світова глобальна проблема розмінування: український вектор / В. Горбулін // Екологічний вісник. – 2022. – № 3. – С. 21–24.

133. *Дмитрук, Ю. М. Характеристика потенціалу забруднення ґрунтів в ареалах деокупованих територій України / Ю. М. Дмитрук, В. Р. Черлінка // Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології» : дорожня карта реалізації Закону України «Про управління відходами» : 24-25 листоп. 2022 р., м. Київ : [зб. матеріалів / відп. ред. Т. В. Тимочко]. – Київ, 2022. – С. 208–211.

134. Дослідження впливу техногенного забруднення внаслідок воєнних дій на показники ґрунту агроценозів / П. В. Писаренко [та ін.] // Аграрні інновації. – 2022. – № 14. – С. 94–102.

135. Екотоксикологічна оцінка дерново-підзолистого ґрунту за впливу бойових дій / О. В. Дмитренко [та ін.] // Агроекологічний журнал. – 2023. – № 4. – С. 89–96.

136. Забруднення угідь унаслідок бойових дій : огляд рішень для подолання кризи / Н. Майданович [та ін.] // Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України. – 2023. – Вип. 33. – С. 112–122. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://tta.org.ua/issue/view/17825>.

137. Задорожний, В. П. Виклики і потреби України під час розмінування територій, що постраждали від війни у 2022 році / В. П. Задорожний, М. В. Файфура, В. В. Цегельник // Молодий вчений. – 2023. – № 1. – С. 10–13.

138. Заходи з відновлення земель сільськогосподарського призначення, порушених унаслідок воєнних дій / Л. П. Коломієць [та ін.] // Вісник аграрної науки. – 2023. – № 10. – С. 55–61.

139. Еколого-економічні аспекти відновлення деградованих земель сільськогосподарського призначення в результаті воєнних дій на території України / Н. Ф. Іщенко [та ін.] // *Агросвіт*. – 2024. – № 4. – С. 123–129.

140. Кривцун, В. І. Аналіз факторів, які впливають на процес розмінування забрудненої території вибухонебезпечними предметами / В. І. Кривцун, В. А. Ляшенко, В. О. Кузнецов // *Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки*. – 2022. – Т. 14, № 4. – С. 69–77. – *Існує електрон. версія*. Режим доступу: <https://dndivsovt.com/index.php/journal/article/view/233>.

141. Пліско, І. В. Механічна та фізична деградація орних ґрунтів внаслідок ведення воєнних дій в Україні / І. В. Пліско, К. Ю. Романчук, С. І. Криlach // *Вісник аграрної науки*. – 2023. – № 10. – С. 5–12.

142. *Оцінка впливу рашистських обстрілів території України на стан ґрунтів сільськогосподарського призначення / К. І. Петрушка [та ін.] // *Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології» : дорожня карта реалізації Закону України «Про управління відходами» : 24-25 листоп. 2022 р., м. Київ : [зб. матеріалів / відп. ред. Т. В. Тимочко]*. – Київ, 2022. – С. 206–208.

143. Петрик, І. В. Вплив війни на ґрунти / І. В. Петрик // *Дике поле: історія і сучасність українського степу : [матеріали іст.-культур. онлайн фестивалю-конф. «Дике поле. Шлях до Європи-2024»]*, 15 лип. 2024 р. / наук. ред. С. В. Алексєєв]. – Краматорськ, 2024. – С. 28–30.

144. Порівняльний кількісний аналіз особливостей гуманітарного розмінування в радіаційно-забрудненій місцевості / С. О. Степанчук [та ін.] // *Проблеми надзвичайних ситуацій*. – 2023. – № 2. – С. 208–223.

145. Рудакевич, І. Р. Географічні аспекти забруднення території України вибухонебезпечними предметами / І. Р. Рудакевич // *Наукові записки Тернопільського*

національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. – 2023. – Т. 55, № 2. – С. 81–88. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://nzg.tnpu.edu.ua/article/view/292501>.

146. Тулупова, К. Визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України / К. Тулупова, В. Бойченко // Фінансовий контроль. – 2024. – № 1. – С. 4–9.

147. Чумаченко, О. М. Відновлення забруднених боєприпасами земель: техніко-економічні та екологічні аспекти / О. М. Чумаченко, Є. В. Кривов'яз, І. Г. Колганова // Економіка природокористування і сталий розвиток. – 2020. – № 8. – С. 79–86.

* * *

148. Вовк, К. Як війна впливає на родючість ґрунтів та якість їжі? [Електронний ресурс] / К. Вовк // Екодія. – Режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/vijna-vplyvaie-na-grunty.html>, вільний (дата звернення: 05.09.2024). – Назва з екрана.

149. Колодежна, В. Ґрунтові метаморфози: українське дослідження впливу війни на ґрунти [Електронний ресурс] / В. Колодежна // Ukraine War Environmental Consequences Work Group. – Режим доступу: <https://uwecworkgroup.info/uk/soil-metamorphosis-ukrainian-study-of-war-impacts-on-soils/>, вільний (дата звернення: 05.09.2024). – Назва з екрана.

150. Корогод, Н. Врятувати українську землю [Електронний ресурс] : як війна впливає на стан ґрунтів і що чекає на органічне виробництво / Н. Корогод // Економічна правда. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/05/11/700021/>, вільний (дата звернення: 05.09.2024). – Назва з екрана.

151. Шульга, А. М. Забруднення та псування земельних ресурсів України як ознака кримінальних правопорушень проти миру безпеки людства та міжнародного правопорядку в умовах російської воєнної агресії [Електронний ресурс] / А. М. Шульга // ScienceRise. Juridical Science. – 2023. – № 2. – С. 31–37. – Режим доступу: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN->

0001455635, вільний (дата звернення: 05.09.2024). – Назва з екрана.

152. Удовенко, Ю. О. Забруднення та відновлення земель внаслідок воєнних дій: питання теорії та практики [Електронний ресурс] / Ю. О. Удовенко // Нотатки сучасної науки : електрон. мультидисциплінар. наук. часопис. – 2023. – № 7. – С. 21–22. – Режим доступу: https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/nsn_7.pdf, вільний (дата звернення: 05.09.2024). – Назва з екрана.

2.4. Підрив Каховської ГЕС: наслідки на десятиліття

153. *Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, парламентів та урядів її держав-членів, міжнародних організацій та їх парламентських асамблей у зв'язку з черговим актом тероризму російської федерації – підривом Каховської гідроелектростанції імені П. С. Непорожнього : Постанова Верховної Ради України від 10 черв. 2023 р. № 3142-IX // Голос України. – 2023. – 17 черв. – С. 3.

154. *Деякі питання ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації, спричинених підривом греблі Каховської гідроелектростанції в Херсонській області : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 черв. 2023 р. № 609 // Урядовий кур'єр. – 2023. – 20 черв. – С. 7–8.

155. *Про реалізацію експериментального проекту «Будівництво Каховського гідровузла на р. Дніпро. Відбудова після руйнування Каховської ГЕС та забезпечення сталої роботи Дніпровської ГЕС у період відбудови» : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лип. 2023 р. № 730 // Урядовий кур'єр. – 2023. – 21 лип. – С. 7.

* * *

156. *Афанасьєв, С. О. Про екологічні наслідки руйнування греблі Каховської ГЕС : стенограма доп. на засід. Президії НАН України 6 верес. 2023 р. / С. О. Афанасьєв // Вісник Національної академії наук України. – 2023. – № 11. – С. 71–80.

157. Буяновський, А. О. Міжнародний науковий захід «Вплив руйнування Каховського водосховища на екологію та економіку Північного Причорномор'я» / А. О. Буяновський, Є. Н. Красєха // Вісник Одеського національного університету. Серія: Географічні та геологічні науки. – 2023. – Т. 28, вип. 2(43). – С. 219–221. – *Існує електрон. версія*. – Режим доступу: <http://visgeo.onu.edu.ua/article/view/292754/289414>.

158. *Вишневецький, В. Відбудова Каховської ГЕС: потреба країни чи примха технократів? : першочерговим має стати будівництво тимчасової греблі трохи вище від зруйнованої / В. Вишневецький // Урядовий кур'єр. – 2023. – 1 верес. – С. 7.

159. Вплив руйнування Каховського водосховища на водні ресурси півдня України / С. І. Сніжко [та ін.] // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. – 2023. – Вип. 1/2. – С. 7–16.

160. Геоінформаційні технології екологічного моніторингу акваторії Чорного моря після руйнування Каховської ГЕС / О. Г. Лебідь [та ін.] // Екологічна безпека та природокористування. – 2023. – Вип. 4. – С. 130–144.

161. Дідковська, Л. І. Еколого-економічні наслідки підриву Каховської ГЕС для аграрного сектора та гідромеліоративної галузі / Л. І. Дідковська // Агросвіт. – 2023. – № 14. – С. 63–69.

162. *Дідух, Я. Якою буде доля Каховського моря? / Я. Дідух // Світ. – 2023. – Серп. (№ 29/30). – С. 6.

163. *За підриву Каховської ГЕС має бути кримінальна відповідальність : таке переконання висловив Президент Володимир Зеленський під час пресконференції // Урядовий кур'єр. – 2023. – 8 черв. – С. 2.

164. Еколого-геологічні і економічні наслідки створення, осушення та можливих варіантів відновлення Каховського водосховища / Є. О. Яковлев [та ін.] // Екологічна безпека та природокористування. – 2023. – Вип. 4. – С. 91–116.

165. Коритко, Л. Я. Порухення екологічних прав людини в Україні в період воєнного стану : (на прикладі Каховської катастрофи) / Л. Я. Коритко, А. М. Кучера // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2024. – Вип. 81(1). – С. 40–46. – *Існує електрон. версія*. – Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/8.pdf>.

166. *Коробкін, С. Підрив Каховської ГЕС – одна з найбільших техногенних катастроф в Європі / С. Коробкін // Пенсійний кур'єр. – 2023. – 14 черв. – С. 8.

167. *Кузь, Т. Музей Поліни Райко та десятки інших об'єктів культурної спадщини затоплено на Херсонщині / Т. Кузь // Пенсійний кур'єр. – 2023. – 21 черв. – С. 9.

168. *Листопад, О. Відновлення «Каховки» : спочатку – наукові дослідження / О. Листопад // Світ. – 2023. – Жовт. (№ 39/40). – С. 7.

169. *Листопад, О. Підрив росіянами Каховської ГЕС – це злочин проти планети / О. Листопад // Світ. – 2023. – Черв. (№ 21/22). – С. 1.

170. Малишева, Н. Р. Екоцид внаслідок підриву греблі Каховської ГЕС як виклик та шанс для міжнародного судочинства / Н. Р. Малишева // Вісник Академії правових наук України. – 2023. – № 3. – С. 256–279.

171. *Малолеткова, О. Підрив Каховської ГЕС : екоцид українців / О. Малолеткова // Урядовий кур'єр. – 2023. – 7 черв. – С. 2.

172. *Окупанти підірвали греблю Каховської ГЕС // Голос України. – 2023. – 7 черв. – С. 1, 3.

173. Особливості розповсюдження в Чорному морі розпріснених і забруднених перехідних вод з Дніпровсько-Бузького лиману після руйнування греблі Каховського водосховища / Ю. С. Тучковенко [та ін.] // Український гідрометеорологічний журнал. – 2023. – № 32. – С. 95–114.

174. *Салімонович, Л. Пустеля відмінється : появу двометрових дерев на дні Каховського водосховища екологи називають природним дивом / Л. Салімонович // Україна молода. – 2023. – 18 жовт. – С. 11.

175. Самойленко, І. Каховська трагедія. Наслідки. Прогнози / І. Самойленко // Зерно. – 2023. – № 6. – С. 16–19.

176. Саніна, І. В. Екологічні наслідки підриву греблі Каховської ГЕС і шляхи вдосконалення водопостачання населення / І. В. Саніна, Н. Г. Люта // Мінеральні ресурси України. – 2023. – № 2. – С. 50–55.

177. *Стріха, М. Каховська катастрофа: спроба перших підсумків і попереднього прогнозу / М. Стріха // Україна молода. – 2023. – 14 черв. – С. 6–7.

178. Шупова, Т. В. Потенційні загрози Каховської катастрофи популяціям птахів різних екологічних груп / Т. В. Шупова, С. М. Конякін // Агроекологічний журнал. – 2023. – № 4. – С. 39–52.

179. *Що виросте на дні Каховського «моря» й аргументи «за» та «проти» відновлення ГЕС / підгот. О. Листопад // Світ. – 2023. – Верес. (№ 35/36). – С. 7.

180. *Ясень, М. Велике каховське горе / М. Ясень // Україна молода. – 2023. – 28 черв. – С. 8–10.

* * *

181. Каховська катастрофа: наслідки для біорізноманіття і його охорони [Електронний ресурс] // Національна академія наук України. – Режим доступу: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=11102>, вільний (дата звернення: 06.08.2024). – Назва з екрана.

182. Краснолуцька, О. Хвилі висотою три метри [Електронний ресурс] : підрив Каховської ГЕС / О. Краснолуцька // Кореспондент.net. – 2023. – 6 черв. – Режим доступу: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4595752-khvyli->

vysotoui-try-metry-pidryv-kakhovskoi-hes, вільний (дата звернення: 06.08.2024). – Назва з екрана.

183. Підрив Каховської ГЕС [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D0%B8%D0%B2_%D0%9A%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%93%D0%95%D0%A1. – Назва з екрана.

184. Підрив Каховської ГЕС: наслідки руйнування греблі, евакуація, загрози [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2023. – 6 черв. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/pidryv-kakhovska-hes-evakuatsiya-zahroza-zaes/32446581.html>, вільний (дата звернення: 06.08.2024). – Назва з екрана.

185. Підрив Каховської ГЕС: попередні висновки і можливі наслідки [Електронний ресурс] // Екодія. – Режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/pidryv-kakhovskoi-hes-porperedni-vysnovky.html>, вільний (дата звернення: 06.08.2024). – Назва з екрана.

2.5. Водний терор та безпека міста Миколаєва

186. *Деякі питання реалізації Грантової угоди : (проект «Миколаївводоканал» (Розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв) за Програмою «Е5р» між Україною та Європейським інвестиційним банком) : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серп. 2023 р. № 885 // Урядовий кур'єр. – 2023. – 22 серп. – С. 7.

187. Дуденко, Б. «У квітні 2022 року, не зумівши захопити Миколаїв, загарбники використали новий вид зброї – обезводнення півмільйонного міста» / Б. Дуденко // Водопостачання та водовідведення. – 2024. – № 4. – С. 49–52.

188. Зубко, А. Г. Водні аспекти російської агресії на півдні України / А. Г. Зубко // Інвестиції: практика та досвід. – 2022. – № 18. – С. 74–79.

189. Магась, Н. І. Оцінка рівня екологічної безпеки поверхневих вод річки Південний Буг як джерела питного водопостачання у Миколаївській області / Н. І. Магась // Екологічні науки. – 2023. – № 1(46). – С. 37–42. – *Існує електрон. версія*. – Режим доступу: <http://ecoj.dea.kiev.ua/1-46-2023>.

190. *Миколаїв. Як виживає місто на двох річках – без питної води. Що далі? // Южная правда. – 2022. – 6 окт. – С. 2–3.

191. *Підгорний, Р. Як у Миколаєві після застосування ворогом «нової зброї» вирішують проблему водопостачання / Р. Підгорний // Южная правда. – 2023. – 17 авг. – С. 1, 3.

192. Сапко, О. Ю. Вплив антропогенних джерел забруднення на якість річки Південний Буг / О. Ю. Сапко, С. О. Кур'янова // Екологічні науки. – 2023. – № 2(47). – С. 61–65. – *Існує електрон. версія*. – Режим доступу: <http://ecoj.dea.kiev.ua/2-47-2023>.

* * *

193. Бойченко, Ю. Питання води в Миколаєві. Чи можливо відновити Жовтневе водосховище і як це допоможе місту? [Електронний ресурс] / Ю. Бойченко, К. Серєда // НикВести. – 2023. – 24 листоп. – Режим доступу: <https://nikvesti.com/ua/articles/280019>, вільний (дата звернення: 26.08.2024). – Назва з екрана.

194. Васильєв, Д. Новий водозабір з Південного Бугу [Електронний ресурс] : як Миколаїв два роки живе без питної води / Д. Васильєв // Суспільне Миколаїв. – Режим доступу: <https://suspilne.media/mykolaiiv/756577-novij-vodozabir-z-pivdenno-go-bugu-ak-mikolaiiv-dva-roki-zive-bez-pitnoi-vodi/>, вільний (дата звернення: 26.08.2024). – Назва з екрана.

195. Життя без води [Електронний ресурс] : як окупанти знищують водозабезпечення Півдня України ; Миколаїв без централізованого постачання питної води : хроніка подій // Українська Генсільська спілка з прав людини. – Режим доступу:

<https://www.helsinki.org.ua/articles/zhyttia-bez-vody-iak-okupanty-znyshchuiut-vodozabezpechennia-pivdnia-ukrainy/>, вільний (дата звернення: 26.08.2024). – Назва з екрана.

196. Кельм, Н. На воді, але без води. Як півмільйонний Миколаїв живе без звичного водопостачання та намагається його відновити [Електронний ресурс] / Н. Кельм, О. Набожняк, В. Павленко // Texty.org.ua. – Режим доступу: <https://texty.org.ua/articles/107273/na-vodi-ale-bez-vody-yak-pivmiljonnyj-mykolayiv-try-misyaci-zhyve-bez-zvychnoho-vodopostachannya/>, вільний (дата звернення: 26.08.2024). – Назва з екрана.

197. Миколаїв: життя без питної води та із заблокованими портами [Електронний ресурс] // Укрінформ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3839112-mikolaiv-zitta-bez-prisnoi-vodi-ta-iz-zablokovanimi-portami.html>, вільний (дата звернення: 26.08.2024). – Назва з екрана.

3. Зміна клімату – планетарна проблема

Зміна клімату вже відчутна – в аномальній спеці влітку, у засухах в одних регіонах та аномальних опадах в інших. І це вже глобальна екологічна проблема. Основною причиною порушення кліматичного балансу є використання викопного палива, неефективне споживання енергії, парникові гази. Зміна клімату відбувається через вплив людини, і саме людство несе відповідальність за забруднення та негативні зміни у кліматичному балансі планети.

3.1. Конвенції, нормативно-правові документи

198. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату : (Конвенцію ратифіковано Законом України від 29 жовт. 1996 р. № 435/96-ВР) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 50. – Ст. 277 ; Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. – 2019. – № 7. – С. 1–22. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text.

199. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату : (Кіотський протокол

ратифіковано Законом України від 4 лют. 2004 р. № 1430-VI) // Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. – 2019. – № 7. – С. 23–43. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_801#Text.

200. Про ратифікацію Паризької угоди : Закон України від 14 лип. 2016 р. № 1469-VIII // Офіційний вісник України. – 2016. – № 61. – С. 12–27. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161/card6#Public.

201. Про основні засади державної кліматичної політики : Закон України від 8 жовт. 2024 р. № 3911-IX // Урядовий кур'єр. – 2024. – 1 листоп. – С. 3–5 ; Голос України. – 2024. – 29 жовт. – С. 5–10.

202. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16 жовт. 1992 р. № 2708-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 50. – Ст. 678. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>.

203. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря : Закон України від 9 лип. 2022 р. № 2393-IX // Офіційний вісник України. – 2022. – № 60. – С. 33. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2393-20#Text>.

204. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою збереження довкілля щодо посилення відповідальності за дії, спрямовані на забруднення атмосферного повітря та знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу : Закон України від 13 квіт. 2020 р. № 556-IX // Відомості Верховної Ради України. – 2020. – № 19. – Ст. 128. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-20#Text>.

205. *Про забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України за Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату та Кіотським протоколом до неї : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 квіт. 2008 р. № 392 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 31. – С. 79–81. – *Існує електрон. версія.* –

Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-2008-%D0%BF#Text>.

206. *Про затвердження переліку найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин, викиди яких в атмосферне повітря підлягають регулюванню : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листоп. 2001 р. № 1598 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 49. – С. 29. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1598-2001-%D0%BF#Text>.

3.2. Клімат: зміни невідворотні

207. Вплив кліматичних змін на просторовий розвиток територій Землі: наслідки та шляхи вирішення = The impact of climate change on spatial development of Earth's territories: implications and solutions : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 13-14 черв. 2019 р. / голов. ред. Ю. І. Яремко. – Херсон : ХДАУ, 2019. – 234 с.

208. *Гейтс, Б. Як відвернути кліматичну катастрофу. Де ми зараз і що нам робити далі / Б. Гейтс ; пер. з англ. Ю. Костюк. – Київ : Лабораторія, 2021. – 222 с. : іл.

209. Дідух, Я. П. Рослинний світ України в аспекті кліматичних змін : [монографія] / Я. П. Дідух ; [НАН України, Ін-т ботаніки ім. М. Г. Холодного]. – Київ : Наук. думка, 2023. – 172 с. : рис.

210. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації : аналіт. доп. / С. П. Іванюта [та ін.] ; Нац. ін-т стратег. дослідж., Центр безпек. дослідж. – Київ : НІСД, 2020. – 110 с. : іл.

211. Технології адаптації до змін клімату : навч. посіб. / О. І. Мороз [та ін.] ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2022. – 449 с. : іл.

* * *

212. *Адаменко, Т. Зміна клімату та рослинництво / Т. Адаменко // Агроном. – 2019. – № 2. – С. 14–17.

213. *Артеменко, С. Зміни кліматичних умов і заходи вирішення проблем / С. Артеменко // Пропозиція. – 2020. – № 4. – С. 32–34.

214. Больбот, Г. В. Аналітичний огляд досліджень впливу змін клімату на стік води річок / Г. В. Больбот, В. В. Гребінь // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. – 2019. – № 4. – С. 64–73.

215. Бондар, В. С. Зміна клімату: апокаліптичні прогнози і реальність / В. С. Бондар, А. В. Фурса, В. І. Гореленко // Наукові праці Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків. – 2020. – Вип. 28. – С. 52–64. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: http://bioenergy.gov.ua/sites/default/files/articles/28_52-64_0.pdf.

216. Бузіна, І. М. Дослідження питань забруднення водних екосистем важкими металами в умовах змін клімату / І. М. Бузіна, Д. Д. Хайнус // Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки. – 2019. – Вип. 105. – С. 240–246. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/105_2019/39.pdf.

217. Вичерпання запасів питних підземних вод в умовах глобальних змін клімату – як чинник розвитку інноваційних технологій водопідготовки / Д. В. Чарний [та ін.] // Геохімія техногенезу. – 2020. – Вип. 4. – С. 5–14. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: http://znp.igns.gov.ua/wp-content/uploads/2020/08/4-32_1.pdf.

218. Вольф, К. Як зміна клімату впливає на психіку : зміна клімату впливає не лише на вигляд Землі, а й на нашу психіку : погодні катастрофи спричиняють травми й страхи, спека йде в ногу зі збільшенням кількості самогубств / К. Вольф // Український тиждень. – 2019. – № 45. – С. 48–49.

219. Вплив сучасних кліматичних змін на водні ресурси та сільськогосподарське виробництво / М. І. Ромащенко [та ін.] // Меліорація і водне господарство. – 2020. – № 1. – С. 5–22.

220. *Гавриленко, О. Клімат України сьогодні та прогнози на майбутнє / О. Гавриленко // Вища школа. – 2021. – № 5. – С. 89–107.

221. Галушкіна, Т. П. Екологічна політика України в контексті глобальних кліматичних викликів / Т. П. Галушкіна, А. Й. Жемба, К. В. Серницька // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. – 2018. – Вип. 4(84). – С. 248–258. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/ve4201824>.

222. Глух, М. В. Зміна клімату як проблема планетарного характеру : Паризька кліматична угода – глобальна ініціатива людства / М. В. Глух, К. М. Аббасова // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2022. – № 1. – С. 21–28.

223. Голотюк, Ю. Європейська стратегія у сфері клімату та енергії / Ю. Голотюк // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини. – 2019. – № 8. – С. 15–23. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22738/1/15-23.pdf>.

224. *Дідух, Я. Зміни клімату – удар по флорі України / Я. Дідух // Світ. – 2021. – Жовт. (№ 39/40). – С. 6.

225. Дракохруст, Т. В. Права людини: зміна клімату та примусове переміщення / Т. В. Дракохруст // Актуальні проблеми правознавства. – 2022. – Вип. 1. – С. 32–36. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/1-2022-2.pdf>.

226. Ель, Х. Ю. Сучасні кліматичні зміни в Чорноморському регіоні / Х. Ю. Ель, М. А. Берлінський, М. О. Сліже // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Екологія. – 2021. – Вип. 25. – С. 8–19. –

Існує електрон. версія. – Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/ecology/article/view/17913/16393>.

227. Заболоцька, Т. М. Кліматичні зміни атмосферного тиску на території України / Т. М. Заболоцька, А. Ю. Ціла // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. – 2019. – № 2. – С. 66–74.

228. *Зміна клімату в Україні: небезпека та адаптація // Надзвичайна ситуація. – 2019. – № 1. – С. 4–11.

229. Зубов, О. Р. Вплив змін клімату на дощову ерозію ґрунтів та алгоритм його прогнозування / О. Р. Зубов // Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки. – 2020. – Вип. 111. – С. 231–244. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/111_2020/34.pdf.

230. *Ільєнко, Б. Чи вичерпується викопне паливо нашої планети? : і чи чекає нас пекельний клімат? / Б. Ільєнко // Світ. – 2023. – Верес. (№ 35/36). – С. 6.

231. Копиця, Є. М. Екологічне нормування у сфері правового забезпечення боротьби зі змінами клімату в Україні / Є. М. Копиця // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2019. – Вип. 6. – С. 47–51.

232. Кустов, М. Наявні можливості зниження темпів глобальної зміни клімату / М. Кустов // Надзвичайна ситуація. – 2019. – № 5. – С. 44–47.

233. *Мірошниченко, О. Світ має перебувати у стані «червоної тривоги» : міжнародний саміт з питань клімату / О. Мірошниченко // Економіст. – 2021. – № 4. – С. 3–24.

234. *Непийвода, В. Кіото – Париж – Глазго : еволюція інструментів міжнародного довкільного права у питанні зміни клімату / В. Непийвода, І. Непийвода // Право України. – 2023. – № 6. – С. 111–127.

235. Ольховик, Ю. О. Кліматичні зміни і захоронення на місці об'єктів на майданчику чорнобильської станції / Ю. О. Ольховик // Геохімія техногенезу. – 2022. – Вип. 8. – С. 47–51. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу:

<http://znp.igns.gov.ua/8-36-7-klimatychni-zminy-i-zakhoronennia-na-mists-i-ob-iektiv-na-maidanchyku-chornobylskoi-stantsii/>.

236. *Осадчий, В. І. Кліматична програма України як основа цілісної екологічної політики держави в умовах зміни клімату / В. І. Осадчий // Вісник Національної академії наук України. – 2021. – № 6. – С. 81–84.

237. Павко, Я. А. Особливості сучасної правової політики України в сфері боротьби зі зміною клімату / Я. А. Павко // Правова держава. – 2022. – Вип. 33. – С. 530–539.

238. *Панасюк, Б. Я. Перспективи кліматичних змін на планеті Земля / Б. Я. Панасюк // Економіка АПК. – 2021. – № 4. – С. 108–120.

239. Посухи в контексті змін клімату України / В. М. Писаренко [та ін.] // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2019. – № 1. – С. 134–146. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://journals.pdaa.edu.ua/visnyk/article/view/1115/1546>.

240. Решетченко, С. Розподіл температури повітря на території України на тлі сучасних кліматичних змін / С. Решетченко, Є. Борискіна, Є. Грекова // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. – 2022. – Вип. 35. – С. 25–31.

241. *Романко, С. Еколого-правова політика України у сфері зміни клімату / С. Романко // Підприємництво, господарство і право. – 2019. – № 9. – С. 88–94.

242. Сава, А. Клімат і сільське господарство: зміни, що змушують діяти / А. Сава // АгроЕліта. – 2021. – № 3. – С. 22–25.

243. Скок, С. В. Оцінка якості ґрунтів зони Степу України в умовах глобальних змін клімату / С. В. Скок // Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки. – 2022. – Вип. 124. – С. 239–246. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/124_2022/33.pdf.

244. Тімашков, М. П. Методи і прийоми формування архітектурного середовища в умовах глобальної зміни клімату: проблеми повеней і підтоплень / М. П. Тімашков // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2024. – Вип. 68. – С. 335–348. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://archinform.knuba.edu.ua/article/view/301451/294973>.

245. Тучковенко, Ю. С. Вплив змін клімату на водний баланс квазізакритих лиманів північно-західного Причорномор'я / Ю. С. Тучковенко, В. М. Хохлов, Н. С. Лобода // Український гідрометеорологічний журнал. – 2022. – № 29. – С. 32–47.

246. Філик, Н. В. Екологічні виклики в контексті кліматичних змін та участь України в їх подоланні / Н. В. Філик, Г. М. Грабовська // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – 2021. – № 4. – С. 30–39. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://jml.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/16346>.

247. Халявка, В. В. Екологічна свідомість людини як фактор глобальної зміни клімату / В. В. Халявка, В. І. Таран // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2021. – Вип. 4. – С. 88–94.

248. *Харчук, О. О. Наслідки глобальної зміни клімату: екологічні і правові виклики для міжнародного співтовариства / О. О. Харчук, К. О. Озерова // Часопис Київського університету права. – 2016. – № 2. – С. 364–367.

249. Хохлов, В. М. Вплив змін клімату на періоди холодної погоди в Україні / В. М. Хохлов, К. С. Сіріченко, О. В. Уманська // Вісник Одеського державного екологічного університету. – 2017. – Вип. 22. – С. 39–44.

250. *Хохлов, В. М. Кліматичні зміни та їх вплив на режим температури повітря і опадів в Україні у перехідні сезони / В. М. Хохлов, Г. О. Боровська, М. С. Замфірова // Український гідрометеорологічний журнал. – 2020. – № 26. – С. 60–67.

251. Шахман, І. О. Інтегральна оцінка якості води річки Південний Буг в умовах змінення клімату / І. О. Шахман, А. М. Бистрянцева // Екологічні науки. – 2020. – № 7. – С. 162–166.

252. Шевченко, О. В. Глобальні еколого-економічні передумови змін клімату та їх прогнозна динаміка в середньо- та довгостроковій перспективах / О. В. Шевченко // Бізнес Інформ. – 2023. – № 9. – С. 12–18.

253. Яковенко, Ю. В. Кліматична міграція: сутність та особливості / Ю. В. Яковенко // Торгівля і ринок України. – 2018. – № 2. – С. 42–48.

254. Ямненко, Т. М. Стратегічні дії Європейського Союзу щодо зміни клімату: інтеграційні перспективи України / Т. М. Ямненко, М. В. Григорович // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2022. – № 4. – С. 36–42.

255. *Яцків, Я. Зміни клімату: наукові факти та соціальні побоювання / Я. Яцків // Світогляд. – 2019. – № 5. – С. 1.

* * *

256. Гуня, Д. П. Можливі причини зміни клімату та необхідності декарбонізації енергетики [Електронний ресурс] / Д. П. Гуня // Гірнична геологія та геоекологія. – 2021. – № 2. – С. 65–74. – Режим доступу: <http://journal.geoekomine.com.ua/article/view/261997/258400>, вільний (дата звернення: 17.10.2024). – Назва з екрана.

257. Дослідження щодо зміни клімату [Електронний ресурс] // Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/zmina-klimatu/doslidzhennya-shhodo-zminy-klimatu/>, вільний (дата звернення: 18.09.2024). – Назва з екрана.

258. Зміна клімату [Електронний ресурс] // Екологія. Право. Людина : верховенство права для захисту довкілля. – Режим доступу: <https://epl.org.ua/human-tax/prosvitnytska->

diyalnist-konsultatsiyi/zmina-klimatu/, вільний (дата звернення: 18.09.2024). – Назва з екрана.

259. Зміна клімату в Україні та світі: причини, наслідки та рішення для протидії [Електронний ресурс] // Екодія. – Режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/zmina-klimatu-ua-ta-svit.html>, вільний (дата звернення: 18.09.2024). – Назва з екрана.

3.3. Глобальне потепління

260. *Басок, Б. Глобальне потепління: проблеми, дискусії та прогнози / Б. Басок, Є. Базєєв // Світогляд. – 2020. – № 6. – С. 4–15.

261. *Вишневський, В. Глобальне потепління та Україна : якщо у світі температура повітря порівняно з кінцем ХІХ ст. підвищилася приблизно на градус, то у нас – на два / В. Вишневський, В. Каян // Урядовий кур'єр. – 2019. – 2 лип. – С. 4.

262. Заболоцька, Т. М. Зміни показників хмарного покриву над територією України впродовж періоду глобального потепління / Т. М. Заболоцька, В. М. Шпиг, А. Ю. Ціла // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. – 2019. – № 4. – С. 121–130.

263. Заболоцька, Т. М. Кількісні зміни хмарності як індикатор періоду глобального потепління / Т. М. Заболоцька, В. М. Шпиг // Наукові праці Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту. – 2015. – Вип. 267. – С. 23–27. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://old.uhmi.org.ua/pub/np/267/Zabolotska_Shyuh_257.pdf.

264. Заболоцька, Т. М. Циркуляційні процеси та хмарний покрив упродовж періоду глобального потепління / Т. М. Заболоцька, В. М. Шпиг, А. Ю. Ціла // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. – 2021. – № 1. – С. 76–91.

265. Зміни ресурсів ґрунтових і міжпластових вод в умовах глобального потепління клімату / О. Л. Шевченко [та

ін.] // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. – 2019. – № 3. – С. 90–91.

266. Енергетика України та реалії глобального потепління / О. В. Кириленко [та ін.] // Технічна електродинаміка. – 2020. – № 3. – С. 52–61.

267. *На тонкій кризі : танення арктичних льодовиків загрожує екологічною катастрофою. Комерційні можливості, які дає потепління, не компенсують шкоди // Український тиждень. – 2017. – № 18. – С. 34–37.

268. Онопрієнко, В. П. Агровиробництво в умовах глобального потепління клімату / В. П. Онопрієнко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Агрономія і біологія. – 2016. – Вип. 9. – С. 73–80.

269. *Репін, К. Змінюється клімат – змінюється сівозміна : глобальне потепління чи повернення до кліматичної норми? / К. Репін // Зерно. – 2018. – № 10. – С. 88–92.

270. Рибченко, Л. С. Визначення змін складових радіаційного режиму сонячної радіації в Україні у періоди глобального потепління для виявлення їх впливу на сталий розвиток економіки країни / Л. С. Рибченко, С. В. Савчук // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. – 2019. – № 3. – С. 148–150.

271. Романюк, Н. Вплив глобального потепління та змін клімату на появу кліматичних мігрантів / Н. Романюк // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. – 2020. – № 1. – С. 52–61. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/97/112>.

272. Ткаченко, В. С. «Планетарна система» заповідних степів України і її зміщення під впливом глобального потепління / В. С. Ткаченко // Вісті біосферного заповідника «Асканія-Нова». – 2019. – Т. 21. – С. 13–17. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://visti.askania-nova.kherson.ua/index.php/journal/article/view/16/15>.

273. Цимбалюк, В. І. Медико-соціальні аспекти глобального потепління / В. І. Цимбалюк // Журнал Національної академії медичних наук України. – 2019. – № 4. – С. 439–446.

274. Штайн, А. Небезпека від танення вічної мерзлоти / А. Штайн // Український тиждень. – 2022. – № 3. – С. 37–39.

275. Юрченко, В. В. Водні організми в умовах глобального потепління / В. В. Юрченко, М. О. Додашьянц // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2016. – Вип. 2(2). – С. 179–186.

* * *

276. Прищепа, Я. Посухи та зсув природних зон. Як глобальні зміни клімату вплинуть на Україну [Електронний ресурс] / Я. Прищепа // Суспільне Новини. – Режим доступу: <https://susplne.media/133665-posuhi-ta-zsuv-prirodnih-zon-ak-globalni-zmini-klimatu-vplnut-na-ukrainu/>, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

277. Утримати глобальне потепління на прийнятному рівні 1,5°C все ще можливо – науковці [Електронний ресурс] // Екодія. – Режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/utrymaty-hlobalne-poteplinnia-mozhlyvo.html>, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

3.4. Забруднення атмосферного повітря

278. Семененко, М. В. Вплив забруднення атмосферного повітря антропогенними джерелами на здоров'я населення : монографія / М. В. Семененко ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ : Вид. центр НУБіП України, 2016. – 405 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 359–373.

* * *

279. *Андрєєв, В. О. Екологічна безпека автомобільних доріг з інтенсивним рухом / В. О. Андрєєв, В. В. Швартау, Л. М. Михальська // Карантин і захист рослин. – 2017. – № 10/12. – С. 13–14.

280. *Антипкін, Ю. Г. Забруднення повітря та стан здоров'я дитячого населення України / Ю. Г. Антипкін, О. П. Волосовець // Український журнал Перинатологія і педіатрія. – 2020. – № 3. – С. 31–39.

281. Білецька, Е. М. Металургійні підприємства як джерело забруднення атмосферного повітря та фактор ризику погіршення здоров'я населення / Е. М. Білецька, Н. М. Онул, В. І. Ніконенко // Медичні перспективи. – 2018. – Т. 23, № 3(1). – С. 17–22.

282. Горський, В. В. Забруднення повітря промисловими блок-станціями та можливі шляхи вирішення проблеми / В. В. Горський // Вісник Херсонського національного технічного університету. – 2023. – № 3. – С. 9–15. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/view/442/421.

283. Демків, А. М. Лабораторні дослідження викидів токсичних сполук в процесі згоряння твердих побутових відходів / А. М. Демків, В. Л. Сидоренко, С. І. Азаров // Техногенно-екологічна безпека. – 2018. – Вип. 3. – С. 85–90.

284. Сучасний стан забруднення повітря теплоенергетичними установками і шляхи зменшення шкідливих викидів / А. А. Долінський [та ін.] // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2019. – № 8(2). – С. 28–35. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://www.inter-nauka.com/ua/issues/2019/8/4961>.

285. Дьомін, М. М. Забруднення автотранспортом повітряного басейну територій міських каньйонів / М. М. Дьомін, Г. О. Татарченко // Просторовий розвиток. – 2022. – № 2. – С. 56–66. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://spd.knuba.edu.ua/article/view/275820>.

286. Забруднення повітря: ризику для здоров'я та ініціативи для його збереження // Ліки України. – 2021. – № 7. – С. 53–55.

287. Захист атмосферного повітря від забруднень залізничним транспортом / О. Я. Пилипчук [та ін.] // Екологічні науки. – 2022. – № 4. – С. 23–26.

288. Коваленко, Л. О. Аналіз забруднення атмосферного повітря міських територій / Л. О. Коваленко, Г. Р. Фоменко // Комунальне господарство міст. Серія: Технічні науки та архітектура. – 2019. – Вип. 1. – С. 220–223.

289. Левицька, О. Г. Моніторинг та аналітика забруднення атмосферного повітря житлових зон в умовах впливу викидів транспортних засобів та металургійного підприємства / О. Г. Левицька, Т. І. Русакова // Український журнал будівництва та архітектури. – 2023. – № 6. – С. 84–90.

290. *Особливості динаміки забруднення атмосферного повітря пилом у деяких містах України / Л. М. Надточій [та ін.] // Український географічний журнал. – 2019. – № 1. – С. 43–50.

291. *Савенець, М. В. Інтегрований погляд на сучасний стан забруднення атмосферного повітря в Україні : за матеріалами наук. повідомлення на засід. Президії НАН України 12 лип. 2023 р. / М. В. Савенець // Вісник Національної академії наук України. – 2023. – № 9. – С. 80–86.

292. *Савенець, М. В. Лісові пожежі квітня 2020 року та зумовлені ними зміни якості атмосферного повітря в Україні / М. В. Савенець, В. І. Осадчий, А. В. Орещенко // Вісник Національної академії наук України. – 2020. – № 5. – С. 80–89.

293. *Особливості забруднення атмосферного повітря непромислового міста: ризик для населення / А. М. Сердюк [та ін.] // Медичні перспективи. – 2019. – Т. 24, № 4. – С. 154–159.

294. Стан забруднення атмосферного повітря в Україні напередодні повномасштабного російського вторгнення. Ч. 1: Приземний вміст забруднюючих речовин / М. В. Савенець [та ін.] // Український гідрометеорологічний журнал. – 2023. – № 31. – С. 69–87.

295. Стан забруднення атмосферного повітря в Україні напередодні повномасштабного російського вторгнення. Ч. 2: Загальний вміст забруднюючих речовин за даними супутникових спостережень / М. В. Савенець [та ін.] // Український гідрометеорологічний журнал. – 2023. – № 32. – С. 130–143.

296. Урбанізація і вплив на здоров'я забруднення повітря в Україні: загрози та можливості / Н. О. Рингач [та ін.] // Буковинський медичний вісник. – 2022. – Т. 26, № 2. – С. 69–76. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://e-bmv.bsmu.edu.ua/article/view/262126>.

297. Уткіна, К. Б. Оцінка впливу горіння несанкціонованого звалища відходів на стан атмосферного повітря / К. Б. Уткіна, М. І. Кулик, О. С. Готвянська // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. – 2020. – Вип. 34. – С. 162–171.

298. Хоміч, Л. Викиди в атмосферу забруднюючих речовин: три робочі ситуації / Л. Хоміч // Екологія підприємства. – 2018. – № 5. – С. 21–27.

299. *Ціна прохолоди : кондиціонери повітря дуже потрібні, але від них потерпає довкілля // Український тиждень. – 2018. – № 35. – С. 47–49.

300. Чугай, А. В. Особливості забруднення атмосферного повітря міст північно-західного Причорномор'я / А. В. Чугай, Т. А. Сафранов // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Геологія. Географія. Екологія. – 2020. – Вип. 52. – С. 251–260. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/geoeco/article/view/15997>.

* * *

301. Белоусова, К. Шлях до чистого майбутнього [Електронний ресурс] : як Україна може подолати забруднення повітря / К. Белоусова // LB.ua: дорослий погляд на світ. – Режим доступу: https://lb.ua/news/2024/05/10/612432_shlyah_chistogo_maybutnogo_yak.html, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

302. Бура, І. Забруднення повітря щороку спричиняє понад 100 тисяч смертей у Європі – дослідження [Електронний ресурс] / І. Бура // Українська правда. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/health/u-yevropi-zabrudnennya-povitrya-shchoroku-sprichinyaye-ponad-100-tisyach-smertey-doslidzhennya-300203/>, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

303. Федоров, К. Затамувавши подих. Про що свідчить нове дослідження якості повітря [Електронний ресурс] / К. Федоров // Дзеркало тижня. – Режим доступу: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/zatamuvavshi-podikh-pro-shcho-svidchit-nove-doslidzhennja-jakosti-povitrja.html>, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

4. Водно-екологічні проблеми

Неякісне очищення стоків, промислових вод, надмірна насиченість органікою призводить до того, що сьогодні практично всі водойми забруднені, і це є однією з глобальних екологічних проблем, вирішення якої прагне вся світова спільнота.

4.1. Конвенції, нормативно-правові документи

304. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення 1992 року : (Конвенцію ратифіковано Постановою Верховної Ради України від 4 лют. 1994 р. № 3939-ХІІ) // Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. – 2018. – № 10. – С. 1–23 ; Офіційний вісник України. – 2006. – № 44. – С. 432–446. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_065#Text.

305. Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер [Електронний ресурс] : вчинено в Хельсінкі, 17 берез. 1992 р. // IAS Консультант : інформ.-аналіт. система по законодавству України. – Режим доступу: <http://consultant.parus.ua/?doc=00AXP931ED>, вільний (дата звернення: 24.09.2024). – Назва з екрана.

306. Конвенція щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай (Конвенція про охорону ріки Дунай) [Електронний ресурс] : (Конвенцію ратифіковано Законом України від 17 січ. 2002 р. № 2997-III) // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_800/ed20020117#Text, вільний (дата звернення: 24.09.2024). – Назва з екрана.

307. Водний кодекс України : Закон України від 6 черв. 1995 р. № 213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-D0%B2%D1%80#Text>.

308. Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер : Закон України від 1 лип. 1999 р. № 801-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 282. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/801-14#Text>.

4.2. Водні ресурси: забруднення, охорона

309. Вода природних джерел. Захист від забруднювання. – Київ : УкрНДНЦ, 2019. – Ч. 3 : ДСТУ 8606-3:2015. Загальні вимоги щодо захисту від забруднювання мінеральними добривами. – Чинний від 2017-07-01. – IV, 5 с. – (Національний стандарт України).

310. Лобода, Н. С. Підземні води, їх забруднення та вплив на навколишнє середовище : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти за спец. «Науки про Землю» / Н. С. Лобода, Н. Д. Отченаш ; Одес. держ. екол. ун-т. – Харків : Панов А. М. [вид.], 2017. – 199 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 197–199.

* * *

311. *Бережна, Ю. Протокол про воду та здоров'я: громадські консультації : [протокол до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер

1992 р.] / Ю. Бережна // Вода и водоочистные технологии. – 2018. – № 4. – С. 56–59.

312. Бондар, О. І. Проблеми водозабезпечення населення питною водою у зв'язку із поглибленням дефіциту доступних водних ресурсів / О. І. Бондар, Н. Б. Закорчевна, А. М. Цветкова // Екологічні науки. – 2021. – № 1. – С. 134–144. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://ecoj.dea.kiev.ua/1-34-2021>.

313. Бумбар, Ю. Вплив водної кризи на міжнародну безпеку : нестача води як глобальний фактор конфліктів / Ю. Бумбар // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія. – 2019. – Вип. 13. – С. 198–203.

314. Голюков, А. П. Водна безпека людства: глобальний та регіональний виміри / А. П. Голюков, Н. А. Казакова, В. А. Пересадько // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. – 2018. – Вип. 7. – С. 26–34. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/10490>.

315. *Горбулін, В. П. Водні конфлікти як індикатор загострення світової кризи прісної води / В. П. Горбулін, С. П. Мосов // Вісник Національної академії наук України. – 2023. – № 2. – С. 3–11.

316. Дмитренко, Т. В. Аналіз сучасного стану проблеми екологічної деградації малих річок України / Т. В. Дмитренко, Ю. І. Вергелес // Комунальне господарство міст. Серія: Технічні науки та архітектура. – 2016. – Вип. 132. – С. 93–97.

317. Єна, М. С. Вплив антропогенного забруднення на водні ресурси басейну річки Південний Буг / М. С. Єна // Екологічні науки. – 2022. – № 2. – С. 24–26.

318. Забруднення водних екосистем пестицидами : екологічні ризики і механізми впливу на водні організми (огляд) / О. І. Бондар [та ін.] // Гідробіологічний журнал. – 2021. – Т. 57, № 6. – С. 69–88.

319. Кисельов, Ю. О. Господарська діяльність як чинник забруднення водних об'єктів України / Ю. О. Кисельов, К. В. Шутак // Молодий вчений. – 2019. – № 2(2). – С. 333–336. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2978>.

320. Крайнюков, О. М. Оцінювання екологічних та економічних наслідків забруднення водних об'єктів / О. М. Крайнюков, І. А. Кривицька // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2023. – № 17. – С. 8–10.

321. Лало, Г. С. Правомірність регулювання забруднення поверхневих вод України стічними водами / Г. С. Лало // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2018. – Вип. 6, т. 2. – С. 25–28.

322. Левчук, К. Забруднення ґрунтових вод України / К. Левчук, О. Марченко // Збірник наукових праць Дніпровського державного технічного університету. Технічні науки. – 2017. – Вип. 1. – С. 188–193. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://sj.dstu.dp.ua/article/view/145906>.

323. Маршалл, Д. І. Оцінка визначення параметрів забруднення підземних вод із зруйнованих меліоративних споруд, хвостосховищ та затоплених сміттєзвалищ / Д. І. Маршалл, Я. В. Шевчук // Екологічна безпека та природокористування. – 2023. – Вип. 4. – С. 21–31.

324. Обертас, І. А. Основні механізми забруднення підземних вод та методи його прогнозування / І. А. Обертас // Містобудування та територіальне планування. – 2018. – Вип. 67. – С. 333–341.

325. Основи водозабезпечення територій з дефіцитом водних ресурсів з урахуванням принципів раціонального природокористування : (на прикладі Коблевської ОТГ) / О. І. Бондар [та ін.] // Екологічні науки. – 2023. – № 5(50). – С. 7–14. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://ecoj.dea.kiev.ua/5-50-2023>.

326. Особливості забруднення деякими стійкими органічними поллютантами морського середовища північно-

західної частини Чорного моря / Ю. М. Деньга [та ін.] // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Екологія. – 2020. – Вип. 23. – С. 8–20. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/ecology/article/view/16392>.

327. Паламарчук, І. Дефіцит водних ресурсів – загроза для водокористувачів / І. Паламарчук // *Ecobusiness.* – 2020. – № 9. – С. 39–40.

328. Проблема забруднення світового океану пластиківими відходами / А. О. Баранова [та ін.] // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Нові рішення в сучасних технологіях. – 2022. – № 2. – С. 69–73. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://vestnik2079-5459.khpi.edu.ua/article/view/258553>.

329. Фортуна, М. В. Оцінка забруднення водного середовища мікропластиком / М. В. Фортуна, О. О. Борисовська // Збірник наукових праць Національного гірничого університету. – 2021. – № 65. – С. 195–206. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://znp.nmu.org.ua/index.php/uk/arkhiv-zhurnal/38-65ua/460-65ua18>.

330. Хільчевський, В. К. Водні та збройні конфлікти – класифікаційні ознаки: у світі та в Україні / В. К. Хільчевський // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. – 2022. – № 1. – С. 6–19.

331. *Чистяков, О. Жива і мертва вода українських річок / О. Чистяков // Екологічний вісник. – 2020. – № 4. – С. 31–32.

332. Шахман, І. О. Екологічні аспекти хімічного забруднення водних ресурсів р. Інгулець у трансформованому середовищі в межах Миколаївській області / І. О. Шахман, Ю. В. Пилипенко, А. М. Бистрянцева // Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки. – 2015. – Вип. 93. – С. 265–275. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/93_2015/46.pdf.

* * *

333. Белоусова, К. Забруднення вод: як Україні не купувати питну воду в інших країнах [Електронний ресурс] / К.

Белоусова // Чесно. – Режим доступу: <https://www.chesno.org/post/5991/>, вільний (дата звернення: 11.09.2024). – Назва з екрана.

334. Даниляк, А. Забруднення водою України. Якого слона в кімнаті українська влада не помічає? [Електронний ресурс] / А. Даниляк // Екодія. – Режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/zabrudnennia-vodojm-ukrainy.html>, вільний (дата звернення: 11.09.2024). – Назва з екрана.

335. Заблоцький, В. Війни за воду [Електронний ресурс] / В. Заблоцький // Український тиждень. – Режим доступу: <https://tyzhden.ua/vijny-za-vodu/>, вільний (дата звернення: 11.09.2024). – Назва з екрана.

336. Кротовська, О. Боротьба за водні ресурси [Електронний ресурс] : дефіцит води у світі може спровокувати війни : наразі нестачу води відчуває 40% населення світу / О. Кротовська // Mind. – Режим доступу: <https://mind.ua/news/20230764-borotba-za-vodni-resursi-deficit-vodi-u-sviti-mozhe-sprovokuvati-vijni>, вільний (дата звернення: 11.09.2024). – Назва з екрана.

5. Екологічні проблеми ґрунтів

Стан ґрунтів впливає на їжу, воду, повітря, на наше здоров'я і на здоров'я всього живого на Землі. Забруднення ґрунту є руйнівним для навколишнього середовища і спричиняє негативні наслідки для всіх форм життя.

5.1. Конвенції, нормативно-правові документи

337. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці [Електронний ресурс] : (Конвенцію ратифіковано Законом України від 4 лип. 2002 р. № 61-IV) // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_120#Text, вільний (дата звернення: 05.09.2024). – Назва з екрана.

338. Про охорону земель : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 962-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 349. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/962-15#Text>.

339. Про управління відходами : Закон України від 20 черв. 2022 р. № 2320-IX // Відомості Верховної Ради України. – 2023. – № 17. – Ст. 75. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>.

340. Про затвердження нормативів гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах, а також переліку таких речовин : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 груд. 2021 р. № 1325 // Офіційний вісник України. – 2021. – № 100, т. 1. – С. 342.

341. Про схвалення Концепції боротьби з деградацією земель та опустелюванням : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовт. 2014 р. № 1024-р // Офіційний вісник України. – 2014. – № 86. – С. 35. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2014-%D1%80#Text>.

5.2. Деградація земель та опустелювання

342. Деградація ґрунтів у світі, досвід її попередження і подолання / В. В. Медведєв [та ін.] ; Нац. наук. центр «Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського», Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків : Стильна типографія, 2018. – 168 с. : рис., табл.

343. Комплекс заходів щодо попередження та усунення фізичної деградації на орних землях України та система бездеградаційного землеробства : наук.-метод. рек. / [В. В. Медведєв та ін.] ; Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. центр «Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського». – Харків : Бровін О. В. [вид.], 2020. – 57 с.

344. Моніторинг та індикатори нейтрального рівня деградації земель в Україні = Monitoring and indicators of land

degradation neutrality in Ukraine : зб. ст. / [під ред. Л. Д. Проценка]. – Київ : Простір-М, 2018. – 96 с. : рис., табл.

345. Фізична деградація орних ґрунтів України (оцінювання, профілактика, призупинення) / В. В. Медведєв [та ін.] ; Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. центр «Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського». – Харків : Бровін О. В [вид.], 2020. – 109 с. : рис., табл.

* * *

346. *Артеменко, С. Як деградують чорноземи та які заходи слід вживати / С. Артеменко, Я. Алексєєв // Пропозиція. – 2018. – № 5. – С. 82–87.

347. *Балюк, С. А. Донні відклади – важливе джерело відновлення українських чорноземів / С. Балюк, А. Кучер, Л. Воротинцева // Голос України. – 2024. – 25 січ. – С. 6.

348. Балюк, С. А. Стале управління ґрунтами як основа продовольчої безпеки: глобальні тренди й національні виклики / С. А. Балюк, В. В. Хареба, А. В. Кучер // Вісник аграрної науки.– 2022. – № 10. – С. 68–77.

349. *Балюк, С. А. Сучасні проблеми біологічної деградації чорноземів і способи збереження їх родючості / С. А. Балюк, Б. С. Носко, Є. В. Скрильник // Вісник аграрної науки. – 2016. – № 1. – С. 11–17.

350. Бережняк, Є. М. Деградаційні процеси в ґрунтах України та їх негативні наслідки для довкілля / Є. М. Бережняк, О. І. Наумовська, М. Ф. Бережняк // Біологічні системи: теорія та інновації. – 2022. – Т. 13, № 3/4. – С. 96–109. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://bioscience.com.ua/uk/journals/t-13-3-4-2022/degradatsiyni-protsesi-v-gruntakh-ukrayini-ta-yikh-negativni-naslidki-dlya-dovkillya>.

351. *Борис, Н. Як деградують чорноземи та рекомендації щодо відновлення їхньої родючості / Н. Борис // Пропозиція. – 2020. – № 5. – С. 28–31.

352. Булигіна, М. Є. Деградація ґрунтів – результат впливу антропогенних чинників / М. Є. Булигіна, С. Ю. Булигін // *Механіка та автоматика агропромислового виробництва*. – 2023. – Вип. 2. – С. 25–37.

353. *Бурлака, Н. І. Екологічні наслідки деградації ґрунту та інноваційні шляхи її подолання / Н. І. Бурлака, В. В. Панько // *Агросвіт*. – 2020. – № 7. – С. 80–86.

354. Величко, М. В. Нормативно-правове забезпечення охорони біологічної компоненти (ґрунтової біоти) – продукти гумусу ґрунтів України в умовах їх забруднення пестицидами та пропозиції щодо його покращення / М. В. Величко // *Юридична Україна*. – 2022. – № 1. – С. 73–82.

355. Веремеєнко, С. І. Сучасні проблеми деградації ґрунтів – трофічний аспект / С. І. Веремеєнко, Л. О. Семенко // *Наукові горизонти*. – 2019. – Т. 22, № 1. – С. 69–75. – *Існує електрон. версія*. – Режим доступу: <https://sciencehorizon.com.ua/uk/journals/1-74-2019/suchasni-problyemi-dyegradatsiyi-gruntiv-trofichniy-asyekt>.

356. *Виявлення осередків опустелювання в Україні на основі розрахунків водних індексів за даними дистанційного зондування Землі / О. А. Апостолов [та ін.] // *Український географічний журнал*. – 2020. – № 1. – С. 16–25.

357. Відновлення забрудненого важкими металами та радіонуклідами ґрунтового покриття з застосуванням сучасних екологічних технологій / О. В. Полевич [та ін.] // *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Геологія. Географія. Екологія. – 2020. – Вип. 52. – С. 203–215. – *Існує електрон. версія*. – Режим доступу: <https://journals.uran.ua/geoeco/issue/view/14386/7775>.

358. Вожегова, Р. А. Чинники деградації та напрями відтворення родючості ґрунтів Південного Степу України / Р. А. Вожегова, Л. М. Грановська // *Збалансоване природокористування*. – 2019. – № 1. – С. 75–82.

359. Волошук, М. Глобальний характер загрози сучасної деградації ґрунтів / М. Волошук, О. Іванишин // Екологічний вісник. – 2018. – № 3. – С. 6–10.

360. Волошук, М. Деградація ґрунтів – глобальна екологічна проблема / М. Волошук // Вісник Львівського університету. Серія географічна. – 2017. – Вип. 51. – С. 63–70. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/geography/article/view/8738>.

361. *Вплив природних і агротехнічних чинників на ерозійну деградацію чорнозему звичайного / С. В. Канівець [та ін.] // Агроєкологічний журнал. – 2017. – № 4. – С. 41–45.

362. *Григорів, Я. Зачарована весна : рух у напрямку пустелі – перспективи невеселі? / Я. Григорів // Зерно. – 2019. – № 1. – С. 71–76.

363. Деградація ґрунту: проблеми відновлення та збереження його родючості / М. В. Недвига [та ін.] // Вісник Уманського національного університету садівництва. – 2017. – № 1. – С. 8–11. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://visnyk-unaus.udau.edu.ua/archv-nomerv/2017/1-2017/degradaczya-runtu-problemi-vdovlennya-ta-zberezhenya-jogo-rodyuchost.html>.

364. Дєдов, О. В. Ґрунти в умовах кліматичних змін: адаптація, реадaptaція, преадаптація? / О. В. Дєдов, В. І. Пасічняк, М. І. Нагрибецький // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Геологія. Географія. Екологія. – 2017. – Вип. 47. – С. 100–105. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://journals.uran.ua/geoeco/article/view/124196>.

365. *Ерозійна деградація ґрунтів України за впливу змін клімату / О. Г. Тараріко [та ін.] // Агроєкологічний журнал. – 2017. – № 1. – С. 7–15.

366. *Жук, А. Проблема деградації земель та опустелювання в Україні / А. Жук // Надзвичайна ситуація. – 2018. – № 6. – С. 40–44.

367. *Зубов, А. О. Особливості охорони ґрунтів від ерозійної деградації та забруднення в промислових регіонах / А. О. Зубов // Вісник аграрної науки. – 2019. – № 7. – С. 60–67.

368. *Іщенко, М. В. Безпосередній об'єкт забруднення або псування земель та механізм заподіяння йому шкоди / М. В. Іщенко // Вісник Національної академії правових наук України. – 2016. – № 4. – С. 195–203.

369. Класифікація процесів, що спричиняють деградацію земельних угідь / Ю. О. Зайцев [та ін.] // Агроекологічний журнал. – 2022. – № 3. – С. 150–159.

370. Козішкурт, С. М. Основні причини деградації мінеральних ґрунтів агроугідь та можливість впровадження експрес-методу моніторингу і управління родючістю / С. М. Козішкурт, А. М. Козішкурт, О. О. Олійник // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сільськогосподарські науки. – 2019. – Т. 1, вип. 85. – С. 71–78. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/agri/article/view/731>.

371. Колесник, Т. М. Особливості деградації дерново-підзолистих ґрунтів, порушених незаконним видобутком бурштину / Т. М. Колесник, О. О. Бедункова, В. О. Клименко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сільськогосподарські науки. – 2020. – Т. 2, вип. 90. – С. 83–97. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/agri/article/view/1123>.

372. Колотій, А. В. Аналіз змін земного покриву в Україні як індикатор деградації земель / А. В. Колотій // Індуктивне моделювання складних систем. – 2017. – Вип. 9. – С. 108–114. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/133645>.

373. Мовчан, М. М. Основні напрями вирішення проблем деградації та опустелювання земель в Україні / М. М. Мовчан // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2017. – № 2. – С. 85–90.

374. Наровлянська, О. Опустелювання земель – екологічна проблема / О. Наровлянська // Землевпорядний вісник. – 2014. – № 10. – С. 39–42.

375. Новаковська, І. О. Деградація земель мегаполісів: оцінка та проблеми локалізації / І. О. Новаковська // Збалансоване природокористування. – 2016. – № 3. – С. 139–147.

376. *Переверзева, А. В. Вплив деградації ґрунтів на продовольчу безпеку / А. В. Переверзева, В. П. Волков, В. О. Лях // Агросвіт. – 2020. – № 19/20. – С. 10–15.

377. *Петриченко, В. Опустелювання України: загрози нещадної експлуатації ґрунтів / В. Петриченко, В. Лихочвор // Черно. – 2020. – № 4. – С. 42–48.

378. *Пліско, І. Закономірності прояву фізичної деградації в орних ґрунтах України та регіони підвищеного її ризику / І. Пліско, К. Уваренко, С. Криlach // Вісник аграрної науки. – 2021. – № 10. – С. 5–13. – Бібліогр. в кінці ст.

379. Реалії українського чорнозему: сучасний стан, еволюція, охорона та стале управління / С. А. Балюк [та ін.] // Вісник аграрної науки. – 2023. – № 3. – С. 5–13.

380. Стойко, Н. Екосистемний підхід до вирішення проблеми ерозії ґрунтів в Україні / Н. Стойко // Аграрна економіка. – 2020. – Т. 13, № 1/2. – С. 29–38.

381. *Сучасні проблеми деградації ґрунтів і заходи щодо досягнення нейтрального її рівня / С. А. Балюк [та ін.] // Вісник аграрної науки. – 2017. – № 8. – С. 5–11. – Бібліогр. в кінці ст.

382. Третяк, В. М. Окремі аспекти сучасних проблем боротьби з деградацією земель та опустелюванням в Україні / В. М. Третяк, М. М. Мовчан // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2015. – № 4. – С. 32–37.

383. Шевченко, О. В. Деградація ґрунтів у процесі сільськогосподарського виробництва та її еколого-економічні наслідки / О. В. Шевченко // *Агросвіт*. – 2022. – № 13/14. – С. 34–42.

384. Шляхи протидії деструктивним процесам деградації земель сільськогосподарського призначення / М. Павлишин [та ін.] // *Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України*. – 2019. – Вип. 25. – С. 143–150. – *Існує електрон. версія*. – Режим доступу: <http://tta.org.ua/article/view/194255>.

385. Шмандій, В. М. Характеристика стану екологічної небезпеки за показниками деградації ґрунтово-рослинного покриву в урбосистемі / В. М. Шмандій, Т. М. Алексеєва, О. В. Харламова // *Техногенно-екологічна безпека*. – 2017. – Вип. 2. – С. 11–17.

* * *

386. Несмачна, М. Проблема деградації ґрунтів: сучасний стан, ризики та способи подолання [Електронний ресурс] / М. Несмачна // *SuperAgronom.com* : голов. сайт для агрономів. – Режим доступу: <https://superagronom.com/articles/589-problema-degradatsiyi-gruntiv-suchasniy-stand-riziki-ta-sposobi-podolannya>, вільний (дата звернення: 05.09.2024). – Назва з екрана.

387. Хворостяний, М. Хто вбиває українські землі, або Як зупинити деградацію ґрунтів [Електронний ресурс] / М. Хворостяний // *AgroPolit.com* : гаряча агрополітика. – Режим доступу: <https://agropolit.com/spetsproekty/566-hto-vbivaeye-ukrayinski-zemli-abo-yak-zupiniti-degradatsiyu-gruntiv>, вільний (дата звернення: 05.09.2024). – Назва з екрана.

5.4. Забруднення екосистем відходами

388. Зайцева, І. С. Органічні забрудники довкілля : навч. посіб. / І. С. Зайцева, С. О. Комихов ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 90 с. : іл.

389. *Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології» : дорожня карта реалізації Закону України «Про управління відходами» : 24-25 листоп. 2022 р., м. Київ : [зб. матеріалів / відп. ред. Т. В. Тимочко]. – Київ : Центр екол. освіти та інформації, 2022. – 248 с.

* * *

390. *Бодюк, А. Економічні та екологічні наслідки залізородного гірництва / А. Бодюк // Екологічний вісник. – 2021. – № 6. – С. 6–8.

391. *Васильківський, Б. М. Відповідальність за власні відходи / Б. М. Васильківський // Екологічний вісник. – 2016. – № 4. – С. 27–30.

392. *Геохімія важких металів у ґрунтах сміттєзвалищ за результатами екологічних досліджень з використанням даних дистанційних знімань / О. Т. Азімов [та ін.] // Геоінформатика. – 2020. – № 3. – С. 63–82.

393. *Гуменюк, О. Залежність екології міста від стічних вод підприємства / О. Гуменюк // Ecobusiness. – 2019. – № 9. – С. 20–23.

394. Дослідження впливу техногенного забруднення внаслідок воєнних дій на показники ґрунту агроценозів / П. В. Писаренко [та ін.] // Аграрні інновації. – 2022. – № 14. – С. 94–102.

395. *Забруднення ґрунтів та інших об'єктів довкілля важкими металами в районах полігонів захоронення твердих побутових відходів / О. Т. Азімов [та ін.] // Геоінформатика. – 2020. – № 1. – С. 82–98.

396. Кобзар, О. М. Фактори формування економічного збитку від забруднення навколишнього природного середовища відходами з позицій екосистемного підходу / О. М. Кобзар // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2018. – Т. 23, вип. 7. – С. 139–142. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: [http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_econom_23_7\(72\).pdf](http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_econom_23_7(72).pdf).

397. Коріненко, Б. В. Мікропластик як глобальне джерело забруднення навколишнього середовища / Б. В. Коріненко // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2022. – № 6. – С. 6–12. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/2816>.

398. *Корнієнкова, К. Правове регулювання поведження з відходами в Україні та Європейському Союзі / К. Корнієнкова, О. Проценко // Підприємництво, господарство і право. – 2019. – № 11. – С. 183–186.

399. *Косоуров, К. В. Україну очікує загроза сміттевої катастрофи / К. В. Косоуров // Екологічний вісник. – 2017. – № 1. – С. 23.

400. *Костяшкін, І. О. Правовий режим радіоактивно забруднених територій: проблеми екологічного оздоровлення / І. О. Костяшкін, С. В. Заверуха // Економіка. Фінанси. Право. – 2023. – № 11. – С. 112–115.

401. Ліщук, А. М. Концептуальні підходи до реабілітації забруднених пестицидами ґрунтів України / А. М. Ліщук, І. М. Городиська, Ю. В. Терновий // Збалансоване природокористування. – 2021. – № 3. – С. 88–96.

402. *Малишевська, О. Вплив полігонів ТПВ на здоров'я населення / О. Малишевська, М. Мізюк // Екологічний вісник. – 2020. – № 5. – С. 26–27.

403. Малишевська, О. С. Еколого-гігієнічна оцінка впливу на довкілля будівельних матеріалів, наповнених подрібненими полімерними відходами, з нанесеною на поверхню ПАР / О. С. Малишевська // Довкілля та здоров'я. – 2019. – № 2. – С. 46–51.

404. Михайлова, Є. О. Пластикове забруднення – одна з головних екологічних проблем людства / Є. О. Михайлова // Комунальне господарство міст. Серія: Технічні науки та архітектура. – 2020. – Т. 4. – С. 109–121.

405. Молчанова, А. В. Вплив полтавського полігону твердих побутових відходів на питну воду та водні об'єкти /

А. В. Молчанова // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2018. – № 4. – С. 210–213. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://journals.pdaa.edu.ua/visnyk/article/view/1091>.

406. *Негативний вплив сміттєзвалищ на природні екосистеми та життєдіяльність людей // Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. – 2021. – № 9. – С. 2–27.

407. *Одосій, С. Сміття в Україні. Проблеми та вирішення / С. Одосій // Безпека життєдіяльності. – 2019. – № 10. – С. 15–16.

408. Оцінка забруднення об'єктів довкілля в місцях розташування полігонів твердих побутових відходів / Л. І. Повякель [та ін.] // Сучасні проблеми токсикології, харчової та хімічної безпеки. – 2018. – № 2/3. – С. 96–106.

409. Оцінка розподілу важких металів у ґрунтах районів захоронення твердих побутових відходів / О. Азімов [та ін.] // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Геологія. – 2019. – Вип. 4. – С. 76–81.

410. Оцінювання впливу об'єкта енергетики на забруднення навколишнього середовища / В. В. Біляєва [та ін.] // Український журнал будівництва та архітектури. – 2023. – № 6. – С. 16–21.

411. Писаренко, П. В. Біоіндикаційна оцінка впливу місць видалення відходів на стан навколишнього природного середовища / П. В. Писаренко, М. С. Самойлік, А. В. Молчанова // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2018. – № 1. – С. 88–92. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://journals.pdaa.edu.ua/visnyk/article/view/36>.

412. *Поводження з відходами: ризики для здоров'я людини та довкілля / Л. Повякель [та ін.] // Екологічний вісник. – 2019. – № 3. – С. 25–27.

413. *Про екологічні наслідки будівництва Централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива // Екологічний вісник. – 2017. – № 6. – С. 12–13.

414. Сагдєєва, О. А. Оцінка рівня екологічної небезпеки звалищ твердих муніципальних відходів / О. А. Сагдєєва, Г. В. Крусір, А. Л. Цикало // Екологічна безпека. – 2018. – Вип. 1. – С. 75–83.

415. Самойлік, М. С. Екологічні аспекти впливу полігонів твердих побутових відходів на навколишнє середовище. Фільтрат / М. С. Самойлік, А. В. Молчанова // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2017. – № 1/2. – С. 88–91. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://journals.pdaa.edu.ua/visnyk/article/view/86>.

416. Сарапіна, М. В. Особливості функціонування екосистем в умовах радіоактивного забруднення: від деградації до відновлення / М. В. Сарапіна, Є. О. Варивода // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. – 2016. – № 3/4. – С. 83–89.

417. *Скрипник, А. В. Екологічні й економічні наслідки складування побутових відходів та їх вплив на екосистему / А. В. Скрипник, Р. М. Басараб, І. С. Міхно // Економіка АПК. – 2017. – № 11. – С. 22–32. – Бібліогр. в кінці ст.

418. Сталінська, І. В. Проблеми екологічної безпеки утилізації медичних відходів / І. В. Сталінська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2018. – Т. 28, № 2. – С. 91–94. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1488>.

419. Тетеньова, І. О. Вплив сміттєзвалищ на довкілля та умови проживання населення / І. О. Тетеньова // Довкілля та здоров'я. – 2017. – № 2. – С. 26–30.

420. *Фогель, М. Україна захлинається відходами! Екологічна катастрофа на горизонті... / М. Фогель // Екологічний вісник. – 2018. – № 3. – С. 11–12.

421. *Шпак, К. Фактори забруднення навколишнього середовища / К. Шпак // Безпека життєдіяльності. – 2021. – № 8. – С. 15–16.

422. Залежність рівня бактеріологічного забруднення ґрунтів від відстані до полігону твердих побутових відходів [Електронний ресурс] / О. В. Березюк [та ін.] // Наукові праці Вінницького національного технічного університету. – 2021. – № 2. – С. 1–6. – Режим доступу: <https://praci.vntu.edu.ua/index.php/praci/article/view/631>, вільний (дата звернення: 18.10.2024). – Назва з екрана.

423. Кобзар, О. М. Система показників оцінювання змін екосистемних активів територіальних громад від негативного впливу твердих побутових відходів та заходів щодо його зменшення [Електронний ресурс] / О. М. Кобзар // Інфраструктура ринку. – 2020. – Вип. 49. – С. 238–241. – Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/49_2020_ukr/43.pdf, вільний (дата звернення: 18.10.2024). – Назва з екрана.

424. Полісі-бриф «Поводження з небезпечними відходами по-українськи» [Електронний ресурс] // Екологія. Право. Людина. – Режим доступу: <https://epl.org.ua/human-posts/polisi-brif-povodzhennya-z-nebezpechnymy-vidhodamy-po-ukrayinsky/>, вільний (дата звернення: 04.06.2024). – Назва з екрана.

425. Потіп, М. М. Протидія забрудненню та засміченню земельних ресурсів: правові аспекти [Електронний ресурс] / М. М. Потіп // Юридичний науковий електронний журнал. – 2023. – № 7. – С. 151–157. – Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/7_2023/33.pdf, вільний (дата звернення: 04.06.2024). – Назва з екрана.

426. Проблема забруднення сміттям – передумови екологічної катастрофи [Електронний ресурс] : як вирішити проблему забруднення сміттям // Про екологію. – Режим доступу: <https://pro-eko.com.ua/posts/problema-zabrudnennia-smittiam-peredumovy-ekolohichnoi-katastrofy/>, вільний (дата звернення: 04.06.2024). – Назва з екрана.

6. Біологічне різноманіття

Природа дедалі більше руйнується через вирубку тропічних лісів, надмірне використання добрив та токсинів,

шкідливих викидів в атмосферу. Катастрофічні темпи втрати видів флори і фауни та середовищ їхнього існування стали однією з проблем, що стоїть перед світовою спільнотою.

6.1. Конвенції, нормативно-правові документи

427. Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів [Електронний ресурс] : (Конвенцію ратифіковано Законом України від 29 листоп. 1994 р. № 257/94-ВР) // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_031#Text, вільний (дата звернення: 25.06.2024). – Назва з екрана.

428. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 року [Електронний ресурс] : (Конвенцію ратифіковано Законом України від 29 листоп. 1994 р. № 257/94-ВР) // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text, вільний (дата звернення: 25.06.2024). – Назва з екрана.

429. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат [Електронний ресурс] : (Конвенцію ратифіковано Законом України від 7 квіт. 2004 р. № 1672-IV) // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_164#Text, вільний (дата звернення: 25.06.2024). – Назва з екрана.

430. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття [Електронний ресурс] : Софія, 23-25 жовт. 1995 р. // ZaconOnline. – Режим доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/174444__174509, вільний (дата звернення: 25.06.2024). – Назва з екрана.

431. Картагенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття [Електронний ресурс] : [протокол ратифіковано Законом України від 12 верес. 2002 р. № 152-IV] // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_935#Text, вільний (дата звернення: 25.06.2024). – Назва з екрана.

432. Нагойський протокол про доступ до генетичних ресурсів та справедливий і рівноправний розподіл вигід від їхнього використання до Конвенції про біологічне різноманіття [Електронний ресурс] : (протокол ратифіковано Законом України від 2 груд. 2021 р. № 1926-IX) // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_k03#n2, вільний (дата звернення: 25.06.2024). – Назва з екрана.

433. Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року: повернення природи в наше життя [Електронний ресурс] // UNCG : Українська природоохоронна група. – Режим доступу: <https://uncg.org.ua/stratetiia-bioriznomanittia-ies-do-2030-roku-povernennia-pryrody-v-nashe-zhyttia/>, вільний (дата звернення: 25.06.2024). – Назва з екрана.

* * *

434. *Про рослинний світ : Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 591-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22/23. – Ст. 198.

6.2. Втрати та збереження біорізноманітності

435. Біорізноманіття степової зони України: вивчення, збереження, відтворення : матеріали наук.-техн. конф. з нагоди 10-річчя створення Нац. природ. парку «Меотида», с. Урзуф, 16-18 жовт. 2019 р. / [редкол.: Ю. О. Андрющенко та ін.] ; Донец. облдержадмін., департамент екології та природ. ресурсів, Нац. природ. парк «Меотида». – Слов'янськ : Друкар. двір, 2019. – 314 с. : рис., табл.

436. Біорізноманіття України в контексті сучасних природних умов середовища : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (04-05 черв. 2020 р., Тернопіль) / [редкол.: В. М. Черняк (відп. ред.) та ін.] ; Тернопіл. обл. комун. ін-т післядиплом. пед. освіти [та ін.]. – Тернопіль : Крок, 2020. – 282 с. : рис., табл.

437. Збереження біологічного, ландшафтного різноманіття та історико-культурної спадщини в контексті збалансованого розвитку : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф. : (до 15-річчя

створення Мезин. нац. природ. парку), 22-24 квіт. 2021 р. / [наук. ред. Ю. О. Карпенко] ; Нац. ун-т «Чернігів. колегіум» ім. Т. Г. Шевченка [та ін.]. – Чернігів : Десна Поліграф, 2021. – 243 с. : рис., табл.

438. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття на природно-заповідних територіях : матеріали конф., присвяч. 100-річчю Канів. природ. заповідника : 21-23 верес. 2023 р., м. Канів, Черкас. обл. / [наук. ред. В. М. Грищенко ; редкол.: В. М. Грищенко та ін.] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка [та ін.]. – Чернівці : Друк Арт, 2023. – 207 с. : рис., табл.

439. Збереження біорізноманіття і раритетних типів оселищ в умовах кліматичних змін : наук. рек. / [В. Г. Кияк та ін. ; ред.: В. Г. Кияк та ін.] ; Ін-т екології Карпат НАН України. – Львів : Простір-М, 2022. – 55 с. : табл.

440. Збереження біорізноманіття у гірських і рівнинних регіонах України в умовах кліматичних змін : [монографія / В. Г. Кияк та ін. ; за ред.: В. Г. Кияк та ін.] ; Ін-т екології Карпат НАН України. – Львів : Простір-М, 2022. – 188 с. : рис., табл.

441. Охорона біорізноманіття та історико-культурної спадщини у Ботанічних садах та дендропарках : матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 225-річчю заснування Нац. дендрол. парку «Софіївка» НАН України (28-30 верес. 2021 р.) / [редкол.: І. Косенко та ін.] ; НАН України, від-ня заг. біології, Рада ботан. садів та дендропарків України, Нац. дендрол. парк «Софіївка». – Умань : Сочінський М. М. [вид.], 2021. – 320 с. : рис., табл.

* * *

442. Білоус, Л. Ф. Екорегіон як об'єкт транскордонного й регіонального планування систем охорони біорізноманіття / Л. Ф. Білоус // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. – 2017. – Вип. 3/4. – С. 30–34.

443. Білоус, Л. Ф. Міжнародна екорегіональна співпраця України з охорони й збереження біорізноманіття / Л. Ф. Білоус //

Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія. – 2019. – Вип. 2. – С. 64–71.

444. *Вавер, М. Збереження біорізноманіття в контексті сталого розвитку : (на прикладі Смарагдової мережі) / М. Вавер // Екологічний вісник. – 2020. – № 3. – С. 9–11.

445. Власенко, Ю. Л. Правові аспекти охорони біорізноманіття в Україні / Ю. Л. Власенко // Журнал східноєвропейського права. – 2014. – № 3. – С. 70–74. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2014/05/7_vlasenko.pdf.

446. Гавриленко, В. С. Конфлікт інтересів розвитку інтенсивного сільського господарства та збереження біологічного різноманіття в екологічних коридорах міжнародного значення на півдні степової зони України / В. С. Гавриленко, О. С. Мезінов, Т. С. Старовойтова // Вісті біосферного заповідника «Асканія-Нова». – 2021. – Т. 23. – С. 4–16. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://visti.askania-nova.kherson.ua/index.php/journal/article/view/100>.

447. Гавриленко, О. П. Транспортні геотехсистеми як фактор втрати біорізноманіття / О. П. Гавриленко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія. – 2017. – Вип. 3/4. – С. 35–40.

448. *Гиренко, І. В. Правові засади збереження біорізноманіття рослинного світу України / І. В. Гиренко // Держава і право. – 2014. – № 63. – С. 180–185.

449. *Дідух, Я. П. Концепція формування системи заповідних об'єктів з метою збереження біорізноманіття України на екологічних засадах / Я. П. Дідух // Вісник Національної академії наук України. – 2017. – № 6. – С. 51–59.

450. Економіко-правове регулювання охорони та збереження біорізноманіття екосистем: теорія і практика / І. А. Дубовіч [та ін.] // Наукові праці Лісівничої академії наук України. – 2019. – Вип. 19. – С. 178–186. – *Існує електрон.*

<http://fasu.nltu.edu.ua/index.php/nplanu/article/view/309>.

451. *Екологічні загрози для біорізноманіття в Києві від змін клімату / С. Г. Бойченко [та ін.] // Доповіді НАН України. – 2017. – № 12. – С. 104–111.

452. *Загородній, А. Г. Національна мережа біосферних резерватів ЮНЕСКО в Україні : до 40-річчя Нац. ком. України з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» / А. Г. Загородній, П. М. Черінко, Т. В. Полторацька // Вісник Національної академії наук України. – 2014. – № 2. – С. 55–66.

453. *Загороднюк, І. В. Біотичне різноманіття та екобезпека в зоні АТО: аналіз ситуації та ризиків / І. В. Загороднюк // Екологічний вісник. – 2017. – № 2. – С. 19–21.

454. Зіновчук, Н. В. Збереження біорізноманіття як імператив збалансованого розвитку України / Н. В. Зіновчук // Збалансоване природокористування. – 2015. – № 3. – С. 9–12.

455. *Карпюк, Т. Цінність життя. Чому важливо берегти біорозмаїття? / Т. Карпюк // Надзвичайна ситуація. – 2018. – № 10. – С. 66–67.

456. *Малко, Р. Врятувати біорізноманіття : навіщо Україні запроваджувати положення Оселищної та Пташиної директив та як це змінить систему охорони природи / Р. Малко // Український тиждень. – 2018. – № 23. – С. 41–43.

457. *Матвеев, С. Р. Втрати біологічного різноманіття внаслідок російської збройної агресії / С. Р. Матвеев // Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології» : дорожня карта реалізації Закону України «Про управління відходами» : 24-25 листоп. 2022 р., м. Київ : [зб. матеріалів / відп. ред. Т. В. Тимочко]. – Київ, 2022. – С. 176–178.

458. *Мова йде про життя! : до 50-річчя програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» / А. Г. Загородній [та ін.] //

Вісник Національної академії наук України. – 2022. – № 1. – С. 52–62.

459. *Мордерер, Є. Ю. Проблема контролювання сегетальної рослинності в агрофітоценозах у контексті збереження біорізноманіття / Є. Ю. Мордерер, Ж. З. Гуральчук, В. В. Моргун // Український ботанічний журнал. – 2018. – № 6. – С. 552–563.

460. Мостов'як, С. М. Екологічне значення ентомофауни та основні чинники втрати її біорізноманіття / С. М. Мостов'як, І. І. Мостов'як // Збалансоване природокористування. – 2021. – № 3. – С. 103–113.

461. *Патика, М. В. Сучасні проблеми біорізноманітності і зміни клімату / М. В. Патика, В. П. Патика // Вісник аграрної науки. – 2014. – № 6. – С. 5–10.

462. Патрушева, Л. І. Природно-заповідний фонд Миколаївської області під час війни та у повоєнний період / Л. І. Патрушева // Екологічні науки. – 2023. – № 3(48). – С. 116–121. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://econj.dea.kiev.ua/3-48-2023>.

463. *Потрохов, А. Використання методу культури *in vitro* для розмноження рідкісних та цінних видів рослин / А. Потрохов, О. Овчаренко // Екологічний вісник. – 2020. – № 3. – С. 20–22.

464. Решетняк, Д. Є. Методи оцінки антропогенних загроз біорізноманіттю прісноводних екосистем / Д. Є. Решетняк // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Геологія. Географія. – 2017. – Т. 25, № 1. – С. 71–79. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://geology-dnu.dp.ua/index.php/GG/article/view/399>.

465. *Стойко, С. М. Біосфера як глобальна екосистема та вплив техносфери на її баланс / С. М. Стойко // Вісник Національної академії наук України. – 2020. – № 9. – С. 41–65.

466. Суєтнов, Є. П. Екосистемний підхід у рамках Конвенції про охорону біологічного різноманіття : огляд рішень Конференції Сторін / Є. П. Суєтнов // Проблеми законності. – 2021. – Вип. 154. – С. 162–185. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/239280>.

467. Туліна, Е. Є. Біологічне різноманіття як об'єкт екологічних правовідносин у сфері збереження і сталого використання / Е. Є. Туліна // Проблеми законності. – 2022. – Вип. 157. – С. 164–177. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/256811>.

468. Федюшко, М. П. Екологічний вплив пестицидів на біологічне різноманіття агроєкосистем Північного Приазов'я України / М. П. Федюшко, Д. В. Коваленко, Ю. А. Ковальова // Вісті біосферного заповідника «Асканія-Нова». – 2019. – Т. 21. – С. 426–428. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://visti.askania-nova.kherson.ua/index.php/journal/article/view/86>.

469. *Філатов, М. О. Мікрозаказники та заповідники – перший крок до збереження біорізноманіття агроландшафту / М. О. Філатов, І. П. Леженіна // Агроном. – 2020. – № 4. – С. 152–153.

470. *Чайка, В. М. Основні екологічні чинники збіднення природного біорізноманіття України / В. М. Чайка, М. М. Лісовий, М. З. Мухаммед // Агроєкологічний журнал. – 2018. – № 3. – С. 66–69.

471. Чумаченко, О. М. Оцінка просторової забезпеченості збереження біологічного різноманіття та екосистемних функцій територій Європи / О. М. Чумаченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2022. – № 4. – С. 60–68. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://dndiime.org/wp-content/uploads/2022/08/4_2022.pdf.

472. *Якимчук, А. Ю. Засади формування системи державного управління збереженням біорізноманіття в Україні / А. Ю. Якимчук // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2014. – № 1. – С. 35–38. – *Існує електрон. версія.* –

Режим доступу: <http://pa.stateandregions.zp.ua/issue-1-2014?id=1649>.

473. Якимчук, А. Ю. Міжнародне співробітництво та кооперація як елемент управління збереженням біорізноманіття / А. Ю. Якимчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 7. – С. 154–159.

474. *Якимчук, А. Ю. Стратегія державного управління збереженням біорізноманіття України / А. Ю. Якимчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 3. – С. 142–148.

475. Яровий, С. С. Вплив та шкода від збройної агресії РФ на український степовий природний заповідник НАН України в період 2014-2024 років / С. С. Яровий // Дике поле: історія і сучасність українського степу : [матеріали іст.-культур. онлайн фестивалю-конф. «Дике поле. Шлях до Європи-2024», 15 лип. 2024 р. / наук. ред. С. В. Алексєєв]. – Краматорськ, 2024. – С. 21–27.

* * *

476. Біологічне та ландшафтне різноманіття [Електронний ресурс] // Всеукраїнська екологічна ліга. – Режим доступу: <https://ecoleague.net/pro-vel/tematychni-napriamy-diialnosti/biologichne-ta-landshaftne-riznomanittia>, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

477. Сучасні підходи до оцінки та збереження біорізноманіття на територіях природно-заповідного фонду [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (24-25 берез. 2023 р.) / наук. ред.: І. В. Скільський, О. В. Василюк. – Черкаси ; Чернівці : Друк Арт, 2023. – 192 с. – (Серія «Conservation Biology in Ukraine» ; вип. 31). – Режим доступу: https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/suchasni-pidhody.-2023_nove.pdf, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

478. Що таке біорізноманіття, чому його треба берегти та як це роблять в Україні [Електронний ресурс] // Екополітика. – Режим доступу: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/shho-take->

bioriznomanittya-chomu-jogo-treba-beregti-ta-yak-ce-roblyat-v-ukraini/, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

7. Довкілля та здоров'я населення

Право людини на чисте та здорове довкілля є правом для всіх. Держави повинні забезпечувати можливість населення проживати в середовищі, яке не спричиняє шкоду здоров'ю, користуватися для задоволення своїх життєво необхідних потреб безпечними природними благами, вимагати від держави, а також фізичних і юридичних осіб виконання норм екологічної безпеки.

7.1. Екологія людини

479. Бандажевський, Ю. І. Чорнобильська катастрофа і здоров'я дітей. 35 років світової трагедії / Ю. І. Бандажевський, Н. Ф. Дубова ; Координац. аналіт. центр «Екологія і здоров'я». – Київ : Альянт, 2022. – 155 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 134–152.

480. Гігієна та екологія : підруч. для студентів закл. вищ. мед. освіти / В. Г. Бардов [та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Бардова. – Вінниця : Нова Кн., 2020. – 472 с. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=7159&download_id=652.

481. *Гончаренко, М. С. Екологія людини : навч. посіб. для ВНЗ / М. С. Гончаренко, Ю. Д. Бойчук ; за ред. Н. В. Кочубей. – 2-ге вид., випр. і допов. – Суми : Унів. кн., 2017. – 391 с. – Бібліогр.: с. 374–379.

482. ІХ Всеукраїнський науково-практичний семінар «Навколишнє середовище і здоров'я людини» [Полтава - Крива Руда, Полтав. обл.], 21 жовт. 2022 р. : зб. матеріалів / [редкол.: Н. О. Смоляр та ін.]. – Полтава : Астроя, 2023. – 118 с.

483. *Екологія з основами біобезпеки : навч. посіб. для практ. занять / Вінниц. нац. техн. ун-т. – Херсон : Олді-плюс, 2019. – Ч. 1 : Інгредієнтне забруднення / [В. Г. Петрук та ін.]. – 195 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 178–179.

484. *Кісельов, А. Ф. Чорнобильська катастрофа через чверть століття : соціальні і медичні наслідки серед постраждалих : монографія / А. Ф. Кісельов, В. І. Очколяс ; МНУ ім. В. О. Сухомлинського [та ін.]. – Миколаїв : Іліон, 2014. – 167 с. : іл. – Бібліогр.: с. 162–165.

485. *Орел, С. М. Оцінка екологічного ризику. Вплив на здоров'я людини : навч. посіб. для ВНЗ / С. М. Орел, М. С. Мальований, Д. С. Орел ; держ. ВНЗ: Нац. ун-т «Львів. політехніка» М-ва освіти і науки України, Акад. сухопут. військ ім. гетьмана П. Сагайдачного М-ва оборони України. – Стер. вид. – Херсон : Олді-плюс, 2017. – 232 с. – Бібліогр.: с. 173–175.

486. *Основи екології: навколишнє середовище і техногенний вплив : підручник / Я. П. Скоробогатий [та ін.]. – Львів : Нов. Світ-2000, 2018. – 221 с. : іл. – Бібліогр.: с. 215–221.

487. Ситнікова, І. О. Екологія людини: теорія та практика : навч. посіб. / І. О. Ситнікова, Т. В. Филипчук. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. – 248 с. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054894.pdf>.

488. *Соломенко, Л. І. Екологія людини : навч. посіб. / Л. І. Соломенко ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ : ЦУЛ, 2016. – 119 с. – Бібліогр.: с. 100.

489. Сталий розвиток довкілля : навч. посіб. / Л. М. Маркіна [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова. – Миколаїв : НУК, 2020. – 222, [1] с. : іл., табл. – Бібліогр.: с. 215–221.

* * *

490. *Грищенко, Н. В. Оцінювання відносин людини і навколишнього середовища в Україні крізь призму екологічного сліду / Н. В. Грищенко // Український географічний журнал. – 2014. – № 2. – С. 44–49.

491. Гунько, Н. В. Мертвонароджуваність та малюкова смертність : дослідж. р-нів України найбільш радіоактивно забруднених внаслідок аварії на Чорнобил. АЕС / Н. В. Гунько,

Н. В. Короткова, С. В. Масюк // Проблеми радіаційної медицини та радіобіології. – 2023. – Вип. 28. – С. 143–157.

492. Захворюваність на рак щитоподібної залози населення України після аварії на ЧАЕС / М. М. Фузік [та ін.] // Довкілля та здоров'я. – 2014. – № 2. – С. 62–69.

493. Остапчук, І. О. Шумове забруднення як фактор міського середовища існування людини / І. О. Остапчук, Т. С. Коптева // Екологічний вісник Криворіжжя. – 2015. – Вип. 1. – С. 34–35. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://journal.kdpu.edu.ua/ecolog/article/view/6310>.

494. Оцінка безпеки життєдіяльності міських жителів в умовах забруднення середовища важкими металами / О. В. Василенко [та ін.] // Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки. – 2022. – Вип. 123. – С. 232–238. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/123_2022/32.pdf.

495. Серета, В. Радіаційна небезпека в Україні. Життєдіяльність населення в умовах радіаційного забруднення / В. Серета, В. Гриньков // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Військові та технічні науки. – 2018. – Т. 76, № 2. – С. 162–171. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/military_tech/article/view/1073/1011.

496. Фактори, що впливають на підвищений вміст заліза в організмі дітей, жителів радіоактивно забруднених територій України, після аварії на ЧАЕС / Д. А. Базика [та ін.] // Проблеми радіаційної медицини та радіобіології. – 2023. – Вип. 28. – С. 239–253.

497. *Фукус, К. Скарги на погоду : які наслідки для психіки мають кліматичні зміни / К. Фукус // Український тиждень. – 2020. – № 26. – С. 38–39.

498. Орлова, О. О. Право людини на сприятливе навколишнє середовище в аспекті реалізації екологічної функції сучасної Української держави [Електронний ресурс] / О. О. Орлова, О. Л. Полонська // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2018. – № 3. – С. 195–199. – Режим доступу: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2830/1/38.pdf>, вільний (дата звернення: 19.03.2024). – Назва з екрана.

7.2. Медицина довкілля

499. Гребняк, М. П. Екологічні загрози здоров'ю населення в урбанізованих регіонах / М. П. Гребняк, Р. А. Федорченко. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 168 с.

500. Гребняк, М. П. Медична екологія : навч. посіб. / М. П. Гребняк, М. П. Щудро. – Дніпропетровськ : ТОВ «Акцент ПП», 2016. – 484 с.

501. *Кісельов, А. Ф. Чорнобильська катастрофа через чверть століття: соціальні і медичні наслідки серед постраждалих : монографія / А. Ф. Кісельов, В. І. Очкаляс ; МНУ ім. В. О. Сухомлинського [та ін.]. – Миколаїв : Іліон, 2014. – 167 с. : іл. – Бібліогр.: с. 162–165.

502. Наслідки аварії на ЧАЕС: реалії сьогодення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 25-27 берез. 2019 р. / редкол.: С. М. Рижук [та ін.]. – Житомир : Євенок О. О., 2019. – 144 с. : іл.

503. *Основи екології та профілактична медицина : підручник / Д. О. Ластков [та ін.]. – Київ : Медицина, 2017. – 472 с.

504. Природне навколишнє середовище та здоров'я людини : навч. посіб. / А. Г. Бажан [та ін.] ; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : Астроя, 2021. – 242 с.

505. Техногенно-екологічні наслідки Чорнобильської катастрофи : монографія / С. І. Азаров [та ін.] ; за заг. ред. П. Б. Волянського ; Держ. служба України з надзвичайн.

ситуацій, Ін-т держ. упр. у сфері цивіл. захисту НАН України, Ін-т ядер. дослідж. – Київ : Гордон, 2019. – 455 с. : іл.

506. Якимчук, Р. А. Генетичні наслідки забруднення навколишнього середовища природними і техногенними мутагенними чинниками : [монографія] / Р. А. Якимчук ; НАН України, Ін-т фізіології рослин і генетики. – Київ : Логос, 2019. – 379 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 304–379.

* * *

507. *Антипкін, Ю. Г. Забруднення повітря та стан здоров'я дитячого населення України / Ю. Г. Антипкін, О. П. Волосовець // Український журнал Перинатологія і педіатрія. – 2020. – № 3. – С. 31–39.

508. Антоненко, А. М. Фактори навколишнього середовища як чинники ризику патології щитоподібної залози (перше повідомлення) / А. М. Антоненко, М. М. Коршун // Довкілля та здоров'я. – 2016. – № 3. – С. 74–79.

509. *Банчук, М. В. Здоров'я населення і фактори ризику, що на нього впливають, як об'єкт управління / М. В. Банчук, О. М. Дзюба // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 6. – С. 96–99.

510. Басанець, А. В. Бронхіальна астма, спричинена хімічними забруднювачами повітря: виклик на території війни / А. В. Басанець // Астма та алергія. – 2023. – № 1. – С. 44–50.

511. *Вадзюк, С. Вплив транс-жирів на стан здоров'я / С. Вадзюк, О. Ратинська // Екологічний вісник. – 2018. – № 2. – С. 8–9.

512. Вітріщак, С. В. Особливості реакції дитячого організму на дію несприятливих екологічних чинників / С. В. Вітріщак, А. К. Клименко, О. Л. Савіна // Український медичний альманах. – 2013. – Т. 16, № 1. – С. 7–11.

513. *Вольф, К. Як зміна клімату впливає на психіку : зміна клімату впливає не лише на вигляд Землі, а й на нашу психіку. Погодні катастрофи спричиняють травми й страхи,

спека йде в ногу зі збільшенням кількості самогубств / К. Вольф // Український тиждень. – 2019. – № 45. – С. 48–49.

514. Вплив сміттєзвалищ на показники захворюваності сільського населення та поширеності серед нього хвороб / С. В. Делеган-Кокайко [та ін.] // Екологічна безпека та природокористування. – 2020. – Вип. 2. – С. 43–52.

515. *Гетьман, А. П. Життя та здоров'я людини як об'єкт екологічного права в глобалізованому світі / А. П. Гетьман // Вісник Національної академії правових наук України. – 2020. – № 1. – С. 55–71.

516. Головачова, В. О. Вплив електромагнітного випромінювання на здоров'я дітей у сучасному суспільстві / В. О. Головачова // Експериментальна і клінічна медицина. – 2017. – № 1. – С. 65–70.

517. Гребняк, М. П. Геопатогенні зони й онкологічна захворюваність населення / М. П. Гребняк, О. В. Кірсанова, В. В. Таранов // Запоріжський медичний журнал. – 2020. – Т. 22, № 6. – С. 811–815. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://zmj.zsmu.edu.ua/issue/view/13237>.

518. *Гребняк, М. П. Принципи профілактики шкідливого впливу індустриальних атмосферних забруднень на стан здоров'я населення / М. П. Гребняк, Р. А. Федорченко // Екологія плюс. – 2018. – № 4. – С. 13–19. – Бібліогр. в кінці ст.

519. Гребняк, М. П. Прогнозування впливу атмосферного забруднення на захворюваність населення індустриального міста / М. П. Гребняк, Р. А. Федорченко // Довкілля та здоров'я. – 2016. – № 2. – С. 30–34.

520. Дьомін, Ю. А. Вплив чинників довкілля на орган зору / Ю. А. Дьомін, О. В. Кузенко, Є. В. Кузенко // Проблеми безперервної медичної освіти та науки. – 2016. – № 1. – С. 59–66.

521. Еколого-гігієнічна детермінованість погіршення здоров'я населення промислового регіону / Е. М. Білецька [та ін.] // Довкілля та здоров'я. – 2016. – № 4. – С. 15–18.

522. *Електромагнітне випромінювання – невидима загроза здоров'ю // Безпека праці на виробництві. – 2021. – № 8. – С. 10–11.

523. Залежність показників захворюваності населення працездатного віку на церебральний інсульт від продуктивності сміттєспалювального заводу / О. В. Березюк [та ін.] // Наукові праці Вінницького національного технічного університету. – 2021. – № 4. – С. 1–6. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://dspace.vnmu.edu.ua/handle/123456789/6125>.

524. *Ільченко, Н. В. Вплив радіації на організм людини / Н. В. Ільченко // Безпека життєдіяльності. – 2018. – № 12. – С. 21–23.

525. Коблянська, А. В. Впровадження у державну політику з охорони довкілля та здоров'я України європейських стратегій щодо профілактики та боротьби з неінфекційними захворюваннями / А. В. Коблянська, К. А. Скляренко // Довкілля та здоров'я. – 2015. – № 4. – С. 4–9.

526. Ковальова, А. В. Вплив підвищення температури та забруднення атмосферного повітря міського середовища внаслідок кліматичних змін на здоров'я працівників соціальної інфраструктури / А. В. Ковальова, М. В. Кравченко, І. В. Клімова // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – 2020. – № 6. – С. 103–110. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://visnyk.pgasa.dp.ua/article/view/218921>.

527. Коршун, М. М. Гігієнічна оцінка потенційного ризику для здоров'я населення через забруднення ґрунтових вод та поверхневих водойм пестицидами різних хімічних класів / М. М. Коршун, Ю. В. Мартіянова // Медичні перспективи. – 2022. – Т. 27, № 3. – С. 149–156.

528. *Костиркін, О. В. Електромагнітне забруднення навколишнього середовища, його вплив на здоров'я людини і рекомендації щодо захисту / О. В. Костиркін // Безпека життєдіяльності. – 2019. – № 3. – С. 27.

529. Коцур, Н. І. Екологічні ризики і здоров'я людини: сучасні проблеми та шляхи розв'язання / Н. І. Коцур // Молодий вчений. – 2016. – № 9. – С. 91–94.

530. *Кустовська, О. В. До питання збереження довкілля і здоров'я людини / О. В. Кустовська, І. І. Торохтій // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 10. – С. 23–26.

531. Лотоцька-Дудик, У. Б. Медично-гігієнічна оцінка впливу нітратів джерел децентралізованого водопостачання на захворюваність систем серцево-судинної та кровообігу / У. Б. Лотоцька-Дудик, Л. Б. Лотоцька, О. М. Станько // Львівський медичний часопис / Acta Medica Leopoliensia. – 2020. – № 2/3. – С. 61–67. – Бібліогр. в кінці ст. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://amljournal.com/index.php/journal/article/view/26>.

532. Лучинський, М. А. Вплив несприятливих екологічних чинників на стан стоматологічного здоров'я дітей : (огляд літератури) / М. А. Лучинський // Український стоматологічний альманах. – 2015. – № 6. – С. 76–81.

533. *Малишевська, О. Вплив полігонів ТПВ на здоров'я населення / О. Малишевська, М. Мізюк // Екологічний вісник. – 2020. – № 5. – С. 26–27.

534. Малік, Т. А. Оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря при видобуванні нерудних корисних копалин відкритим способом / Т. А. Малік, О. О. Дятел, Н. О. Д'яченко // Гірнична геологія та геоекологія. – 2022. – № 2. – С. 27–38.

535. Маркович, І. Г. Вплив факторів середовища життєдіяльності людини на ризик виникнення інфекційних хвороб / І. Г. Маркович, І. Ф. Маркович // Інфекційні хвороби. – 2016. – № 4. – С. 13–20.

536. Математично-статистичне дослідження впливу дрібнодисперсних твердих забруднюючих речовин на здоров'я людини / І. С. Козій [та ін.] // Техногенно-екологічна безпека. – 2021. – Вип. 10(2). – С. 23–27.

537. *Мокієнко, А. В. Якість води поверхневих водами як фактор ризику для здоров'я населення: математична модель / А. В. Мокієнко, Л. Й. Ковальчук, А. Д. Крісілов // Вісник Національної академії наук України. – 2017. – № 10. – С. 42–50. – Бібліогр.: с. 51–52.

538. Муквіч, О. М. Фактори ризику порушень стану здоров'я дітей в екологічно несприятливих регіонах / О. М. Муквіч, Т. М. Камінська, Л. П. Пінчук // Журнал клінічних та експериментальних медичних досліджень. – 2015. – Т. 3, № 4. – С. 649–655.

539. *Немазенко, С. Є. Мобільний зв'язок і здоров'я людини : потреба в застосуванні принципу обережності / С. Є. Немазенко, О. В. Культенко, Я. Т. Бабак // Держава і право. – 2018. – № 79. – С. 148–159. – Бібліогр. в кінці ст.

540. *Олешко, Н. Мутагенні фактори навколишнього середовища та їхній вплив на організм людини / Н. Олешко // Безпека життєдіяльності. – 2017. – № 7. – С. 3–4.

541. Петросян, А. А. Використання оцінки ризику при управлінні якістю повітря та збереження громадського здоров'я / А. А. Петросян // Довкілля та здоров'я. – 2016. – № 2. – С. 47–50.

542. Півень, Н. В. Захворюваність дитячого населення найбільш радіоактивно забруднених територій України хворобами органів травлення / Н. В. Півень, Н. В. Гунько, Н. В. Короткова // Довкілля та здоров'я. – 2014. – № 4. – С. 55–60.

543. Про можливі механізми впливу атмосферних забруднень формальдегідом на формування захворюваності населення на рак щитоподібної залози / І. О. Черниченко [та ін.] // Довкілля та здоров'я. – 2016. – № 2. – С. 9–13.

544. Проданчук, М. Г. Захворювання системи органів дихання від впливу хімічних забруднювачів повітря на території воєнних дій / М. Г. Проданчук, А. В. Басанець, Н. В. Курділь // Український пульмонологічний журнал. – 2023. – Т. 31, № 1. – С. 49–56.

545. Прокопов, В. О. Вплив мінерального складу питної води на хвороби системи кровообігу / В. О. Прокопов, О. Б. Липовецька, М. Ю. Антомонов // Довкілля та здоров'я. – 2016. – № 1. – С. 54–58.

546. Рак щитоподібної залози як проблема антропогенного забруднення / Н. В. Баленко [та ін.] // Довкілля та здоров'я. – 2014. – № 1. – С. 33–37.

547. Рудницька, О. П. Особливості формування захворюваності дітей дошкільного віку залежно від екологічних умов у місцях проживання / О. П. Рудницька, О. В. Бердник // Довкілля та здоров'я. – 2016. – № 1. – С. 72–75.

548. Рудницька, О. П. Прогнозування захворюваності дітей старшого шкільного віку, що проживають в умовах великого міста / О. П. Рудницька, О. В. Бердник, О. В. Добрянська // Довкілля та здоров'я. – 2016. – № 2. – С. 51–53.

549. Русакова, Т. І. Прогнозування ризику виникнення хронічних захворювань у населення від забруднення повітряного середовища викидами гірничо-металургійного підприємства / Т. І. Русакова, Ю. В. Войтенко // Збірник наукових праць Національного гірничого університету. – 2023. – № 73. – С. 253–264. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <http://znp.nmu.org.ua/index.php/uk/arkhiv-zhurnalu/54-73ua/786-73ua23>.

550. *Саприкіна, М. М. Водопровідна вода – нова загроза здоров'ю людини : за матеріалами наук. повідомл. на засід. Президії НАН України 7 трав. 2014 р. / М. М. Саприкіна // Вісник Національної академії наук України. – 2014. – № 7. – С. 70–75.

551. Сучасні забруднювачі довкілля й їх негативний вплив на щитоподібну залозу / О. І. Волошин [та ін.] // Міжнародний ендокринологічний журнал. – 2019. – Т. 15, № 7. – С. 560–566.

552. *Сушко, В. Втрата здоров'я та якості життя постраждалих унаслідок Чорнобильської катастрофи. Ризики не подолані / В. Сушко // Голос України. – 2019. – 15 січ. – С. 6.

553. *Треніна, А. С. Вплив електромагнітних полів на людину / А. С. Треніна // Безпека життєдіяльності. – 2016. – № 11. – С. 17.

554. Хохлов, В. Землеробство та здоров'я нації / В. Хохлов // Farmer-партнер сучасного фермера. – 2015. – № 11. – С. 40–41.

555. *Хрипливий, І. Вплив електромагнітних полів високовольтних ліній електропередач на організм людини. Дотримання правил безпеки у зоні діючих високовольтних ліній / І. Хрипливий // Безпека життєдіяльності. – 2021. – № 8. – С. 24–26.

556. *Шевченко, І. В. Вплив відходів на стан здоров'я населення / І. В. Шевченко // Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. – 2019. – № 4. – С. 22–24.

557. *Яковець, Н. Пластиковий посуд – джерело небезпеки / Н. Яковець // Безпека життєдіяльності. – 2020. – № 2. – С. 27–28.

* * *

558. Доскіч, В. Вбивча природа [Електронний ресурс] : як забруднення навколишнього середовища впливає на здоров'я / В. Доскіч // УНІАН : інформ. агентство. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/ecology/1304769-vbivcha-priroda-yak-zabrudnennya-navkolishnogo-seredovischa-vplivae-na-zdorovya.html>, вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

559. Фізичні фактори довкілля та їх вплив на формування здоров'я населення України [Електронний ресурс] : зб. тез доп. наук.-практ. конф. : (шістнадцять марзеєвські читання) / М-во охорони здоров'я України [та ін.] ; голов. ред. А. М. Сердюк. – Київ, 2020. – Вип. 20. – 244 с. – Режим доступу: [http://www.health.gov.ua/www.nsf/16a436f1b0cca21ec22571b300253d46/4f1ae4f74ca497b7c2258622004f7772/\\$FILE/_465fgho5s42r61fg0nl0bo2v0np0bp85stfgbl05mc2ueno5qg2u01fa0np5uchg68o0_.pdf](http://www.health.gov.ua/www.nsf/16a436f1b0cca21ec22571b300253d46/4f1ae4f74ca497b7c2258622004f7772/$FILE/_465fgho5s42r61fg0nl0bo2v0np0bp85stfgbl05mc2ueno5qg2u01fa0np5uchg68o0_.pdf), вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

560. Шкода від пластикових пакетів для довкілля та здоров'я людей і як позбутися пакетної залежності [Електронний ресурс] // Центр громадського здоров'я МОЗ України. – Режим доступу: [https://www.phc.org.ua/news/shkoda-vid-plastikovikh-paketiv-dlya-dovkillya-ta-zdorovya-lyudey-i-yak-pozbutisya-paketnoy](https://www.phc.org.ua/news/shkoda-vid-plastikovikh-paketiv-dlya-dovkillya-ta-zdorovya-lyudey-i-yak-pozbutisya-paketnoy-zalezhnosti), вільний (дата звернення: 19.09.2024). – Назва з екрана.

7.3. Безпека харчування

561. *Вісловух, А. М. Безпека харчування як основа безпечної життєдіяльності людини : (навч.-практ. розроб. з курсу «Безпека життєдіяльності») / А. М. Вісловух ; Ін-т підгот. кадрів Держ. служби зайнятості України. – Київ : Ліра-К, 2018. – 250 с.

562. *Ільїна, С. І. Здоров'я на вашому столі : наук.-попул. вид. / С. І. Ільїна. – Київ : Медицина, 2018. – 335 с. – Бібліогр.: с. 334–335.

563. Касянчук, В. В. Рациональне і безпечне харчування як основа громадського здоров'я : навч. посіб. / В. В. Касянчук, В. О. Курганська, О. М. Олешко ; за ред. проф. А. Г. Дьяченка ; Сум. держ. ун-т. – Суми : Сум. держ. ун-т, 2017. – 354 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 354.

564. Крайнюков, О. М. Екологічна безпека продуктів харчування : навч. посіб. / О. М. Крайнюков, А. Н. Некос, Я. О. Білецька ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2023. – 119 с.

565. *Міхеєнко, О. І. Основи раціонального та оздоровчого харчування : навч. посіб. для ВНЗ / О. І. Міхеєнко. – Суми : Унів. кн., 2019. – 188 с. – Бібліогр.: с. 183–186.

566. *Москоні, Л. Їжа для мозку. Наука розумного харчування / Л. Москоні ; пер. з англ. В. Глінка. – Київ : Наш Формат, 2019. – 336 с.

567. Оздоровче харчування : навч. посіб. / [П. О. Карпенко та ін.] ; за ред. П. О. Карпенка ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – Київ : КНТЕУ, 2019. – 627 с. : табл. – Бібліогр.: с. 626–627.

568. *Павлоцька, Л. Ф. Фізіологія харчування : підручник / Л. Ф. Павлоцька, Н. В. Дуденко, В. В. Євлаш. – Харків : ХДУХТ : Світ Книг, 2019. – 442 с. : іл. – Бібліогр.: с. 442.

569. *Хаєцький, Г. С. Екотрофологія. Екологія безпечного харчування : навч. посіб. / Г. С. Хаєцький, О. О. Алексеев ; Вінниц. нац. аграр. ун-т. – Вінниця : ТВОРИ, 2020. – 411 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 406–410.

* * *

570. *Андросюк, Я. Харчові добавки, або Як ми ставимося до свого здоров'я / Я. Андросюк // Безпека життєдіяльності. – 2017. – № 10. – С. 19–21.

571. *Борміна, Т. М. Вітаміни як компоненти їжі, їхня роль в організмі / Т. М. Борміна, Н. К. Головач // Біологія. – 2016. – № 7/8. – С. 27–36.

572. Вдовиченко, В. І. У пошуках формули здорового харчування / В. І. Вдовиченко, В. В. Кульчицький, Г. М. Рибас // Сучасна гастроентерологія. – 2019. – № 6. – С. 82–86.

573. Гуліч, М. П. Здорове харчування як фактор запобігання захворювань: політика ВООЗ та вітчизняний досвід : (до 75-річчя діяльності ВООЗ в Україні) / М. П. Гуліч, О. Д. Петренко // Медичні перспективи. – 2023. – Т. 28, № 3. – С. 152–162.

574. Єгоров, Б. В. Продовольча безпека країни: особливості білкового харчування населення / Б. В. Єгоров, Н. Р. Кордзая // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2020. – Вип. 2. – С. 112–119.

575. Кириленко, О. М. Раціональне харчування – важлива складова здоров'я / О. М. Кириленко // Основи здоров'я. – 2016. – № 8. – С. 17–21.

576. *Кнеіпп, С. Оздоровче харчування / С. Кнеіпп // Українська Родина. – 2021. – № 3/4. – С. 48–59. – Бібліогр.: с. 59.

577. *Лазорко, М. С. Харчування і ваше здоров'я / М. С. Лазорко, О. С. Тисовська // Біологія. – 2017. – № 16/18. – С. 16–36. – Бібліогр.: с. 36.

578. Новосельчук, Н. Є. Формування архітектурного середовища об'єктів харчування на основі екологічного підходу / Н. Є. Новосельчук, Л. С. Шевченко // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2023. – Вип. 66. – С. 202–213.

579. *Привроцька, І. Б. Продукти харчування як джерело впливу на організм людини / І. Б. Привроцька // Екологічний вісник. – 2017. – № 3. – С. 22–23. – Бібліогр.: с. 23.

580. *Ромасюкова, Т. Харчові добавки – користь чи шкода? / Т. Ромасюкова // Безпека життєдіяльності. – 2017. – № 7. – С. 25–26.

581. Січевська, І. Г. Основи безпеки харчування / І. Г. Січевська // Основи здоров'я. – 2015. – № 5. – С. 17–20.

582. *Усик, С. Харчові добавки у продуктах, або Смертельна їжа / С. Усик, Л. Богданович // Безпека життєдіяльності. – 2016. – № 9. – С. 37.

583. *Фея, О. Very БАД : чому більшість біологічно активних добавок та популярних дієт не дає жодної користі для здоров'я, а деякі навіть йому шкодять / О. Фея // Український тиждень. – 2019. – № 35. – С. 28–29.

584. Шахненко, В. І. Класична теорія харчування / В. І. Шахненко // Основи здоров'я. – 2017. – № 2. – С. 40–44.

585. Шевченко, О. Ю. Оздоровче харчування в контексті продовольчої безпеки в Україні / О. Ю. Шевченко, Г. О. Сімахіна, А. О. Шевченко // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2020. – Т. 26, № 6. – С. 36–43. – *Існує електрон. версія.* – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1LW1hUFtbqX7w5sCFo9V-eu8vtbLOorLX/view>.

586. *Шушпанов, Д. Г. Соціально-економічні особливості споживання продуктів харчування та їх вплив на стан здоров'я населення України / Д. Г. Шушпанов // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 7. – С. 344–356. – Бібліогр. в кінці ст.

587. Ярославська, Л. П. Проблеми здорового харчування молоді / Л. П. Ярославська, В. В. Загородній // Інновації та технології в сфері послуг та харчування. – 2020. – № 1. – С. 73–81.

* * *

588. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів [Електронний ресурс] : Закон України від 23 груд. 1997 р. № 771/97-ВР // Верховна Рада України : законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>, вільний (дата звернення: 16.09.2024). – Назва з екрана.

589. Безпека харчових продуктів – це важливо [Електронний ресурс] // Центр громадського здоров'я МОЗ України. – Режим доступу: <https://phc.org.ua/news/bezpeka-kharchovikh-produktiv-ce-vazhливо>, вільний (дата звернення: 16.09.2024). – Назва з екрана.

590. 12 кроків до здорового харчування [Електронний ресурс] / Центр громадського здоров'я МОЗ України. – Режим доступу: <https://phc.org.ua/news/12-kroktiv-do-zdorovogo-kharchuvannya>, вільний (дата звернення: 16.09.2024). – Назва з екрана.

Іменний покажчик

- Аббасова К. М. 222
Адаменко Т. 212
Азаров С. І. 283, 505
Азімов О. 392, 395, 409
Алексєєв О. О. 569
Алексєєв Я. 346
Алексєєва Є. 18
Алексєєв С. В. 72, 87, 103, 143, 475
Алексєєва Т. М. 385
Андрєєв В. О. 279
Андрієнко М. В. 52
Андрюсюк Я. 570
Андрусевич А. 17
Андрусевич Н. 17
Андрющенко Ю. О. 435
Антипкін Ю. Г. 280, 507
Антомонов М. Ю. 545
Антоненко А. М. 508
Антонюк У. В. 110, 111
Апостолов О. А. 356
Артеменко С. 213, 346
Афанасьєв С. О. 25, 61, 156
- Бабак Я. Т. 539
Бабіч А. 26
Бажан А. Г. 504
Базєєв Є. 260
Базика Д. А. 496
Баленко Н. В. 546
Балюк С. А. 130, 347, 348, 349, 381
Бандажевський Ю. І. 479
Банчук М. В. 509
Баранова А. О. 328
- Бардов В. Г. 480
Барун М. В. 62
Басанець А. В. 510, 544
Басараб Р. М. 417
Басок Б. 260
Безсонов Є. 63
Бердник О. В. 547, 548
Бережна Ю. 311
Бережняк Є. М. 350
Бережняк М. Ф. 350
Березюк О. В. 422, 523
Берлінський М. А. 226
Бессмертна Д. О. 62
Бєдункова О. О. 371
Белоусова К. 301, 333
Беляков М. 28
Бистрянцева А. М. 251, 332
Білецька Е. М. 281, 521
Білецька Я. О. 564
Білоус Л. Ф. 442, 443
Біляєва В. В. 410
Блага А. Б. 58
Богданович Л. 582
Бодюк А. 64, 390
Бойченко В. 146
Бойченко С. Г. 65, 451
Бойченко Ю. 193
Бойчук Ю. Д. 481
Больбот Г. В. 214
Бондар В. С. 215
Бондар О. І. 312, 318, 325
Борис Н. 351
Борискіна Є. 240
Борисовська О. О. 329
Борміна Т. М. 571

- Боровська Г. О. 250
 Бояр А. О. 19
 Бринзанська О. В. 66
 Бугайчук А. 67
 Бузіна І. М. 216
 Булигін С. Ю. 352
 Булигіна М. Є. 352
 Бумбар Ю. 313
 Бура І. 302
 Бурлака Н. І. 353
 Бущенко А. П. 58
 Буяновський А. О. 157
- Вавер М. 444
 Вадзюк С. 511
 Варивода Є. О. 416
 Василенко Л. П. 27
 Василенко О. В. 494
 Василюк О. 56, 112-114, 477
 Васильєв Д. 194
 Васильківський Б. М. 391
 Васьковець Л. А. 50
 Вдовиченко В. І. 572
 Величко М. В. 354
 Вергелес Ю. І. 316
 Веремеєнко С. І. 355
 Вишневський В. 158, 261
 Вишневський Д. О. 79
 Вісловух А. М. 561
 Вітріщак С. В. 512
 Власенко Ю. Л. 445
 Вовк К. 148
 Вожегова Р. А. 358
 Войтенко Ю. В. 549
 Волков В. П. 376
 Волосовець О. П. 280, 507
- Волошин О. І. 551
 Волощук М. 359, 360
 Волянський П. Б. 505
 Вольф К. 218, 513
 Ворона Т. О. 129
 Воротинцева Л. 347
- Гавриленко В. С. 446
 Гавриленко О. П. 220, 447
 Галушкіна Т. П. 221
 Ганчук О. В. 94
 Гафурова О. В. 68
 Гейтс Б. 208
 Гетьман А. П. 515
 Гетьман В. 69
 Гиренко І. В. 448
 Глінка В. 566
 Глух М. В. 222
 Голіков А. П. 314
 Головачова В. О. 516
 Головкін О. 28
 Голотюк Ю. 223
 Голубєва І. І. 37
 Гончаренко А. В. 70
 Гончаренко М. С. 481
 Гончарова Є. 131
 Горбань Ю. С. 29
 Горбулін В. 132, 315
 Гореленко В. І. 215
 Городиська І. М. 401
 Горський В. В. 282
 Готвянська О. С. 297
 Грабовська Г. М. 246
 Грановська Л. М. 358
 Гребінь В. В. 214
 Гребняк М. П. 499-500,

- 517-519
 Грекова Є. 240
 Григоренко А. В. 22
 Григоренко Л. С. 22
 Григорів Я. 362
 Григорович М. В. 254
 Гриньков В. 495
 Грицан А. О. 115
 Грищенко В. М. 438
 Грищенко Н. В. 490
 Губарева В. 116
 Гуліч М. П. 573
 Гуменюк О. 393
 Гуня Д. П. 256
 Гуньо Н. В. 491, 542
 Гуральчук Ж. З. 459
 Гуцаленко Л. 71
- Данилевська Ю. О. 72
 Данилюк С. М. 53
 Даниляк А. 334
 Дейнега М. А. 31
 Делеган-Кокайко С. В. 514
 Демиденко А. 73
 Демиденко О. О. 43
 Демків А. М. 283
 Деньга Ю. М. 326
 Дєдов О. В. 361
 Дзюба О. М. 509
 Дідковська Л. І. 161
 Дідух Я. П. 74-75, 162, 209,
 224, 449
 Дмитренко О. В. 135
 Дмитренко Т. В. 316
 Дмитрук Ю. М. 133
 Дмітрієв Ю. Є. 76
- Добрянська О. В. 548
 Додашьянц М. О. 275
 Долінський А. А. 284
 Доскіч В. 558
 Драбинюк Г. В. 77
 Дракохруст Т. В. 225
 Дубова Н. Ф. 479
 Дубовіч І. А. 450
 Дуденко Б. 187
 Дуденко Н. В. 568
 Дюжилова Н. 28
 Дятел О. О. 534
 Д'яченко Н. О. 534
 Дьяченко А. Г. 563
 Дячук М. 117
 Дьомін М. М. 285
 Дьомін Ю. А. 520
- Ель Х. Ю. 226
- Євлаш В. В. 568
 Єгоров Б. В. 574
 Єна М. С. 317
 Єндрюшка Є. 18
- Жадан Т. О. 119
 Жемба А. Й. 221
 Жук А. 366
- Заблоцький В. 335
 Заболоцька Т. М. 227,
 262-264
 Завада Я. І. 34
 Заверуха С. В. 400
 Загородній А. Г. 452, 458
 Загородній В. В. 587

Загороднюк І. В. 79-80, 453
Задорожний В. П. 137
Зайцев Ю. О. 369
Зайцева І. С. 388
Закорчевна Н. Б. 312
Замфірова М. С. 250
Зіновчук Н. В. 454
Зубко А. Г. 188
Зубов А. О. 367
Зубов О. Р. 229

Іванишин О. 359
Іванюта С. П. 81-82, 210
Іващенко О. В. 93
Ільєнко Б. 230
Ільїна С. І. 562
Ільницька У. В. 34
Ільченко Н. В. 524
Іщенко М. В. 368
Іщенко Н. Ф. 139

Казакова Н. А. 314
Камінська Н. В. 20
Камінська Т. М. 538
Канівець С. В. 361
Карпенко П. О. 567
Карпенко Ю. О. 437
Карпюк Т. 455
Касянчук В. В. 563
Качурінер В. Л. 83, 121
Каян В. 261
Кельм Н. 196
Кириленко О. В. 266
Кириленко О. М. 575
Кисельов Ю. О. 319
Кияк В. Г. 439-440

Кірсанова О. В. 517
Кісельов А. Ф. 484, 501
Клименко А. К. 512
Клименко В. О. 371
Клімов І. О. 106
Клімова І. В. 526
Кнеіпп С. 576
Кобзар О. М. 396, 423
Коблянська А. В. 35, 525
Коваленко Д. В. 468
Коваленко Л. О. 288
Ковальова А. В. 526
Ковальова Ю. А. 468
Ковальчук Л. Й. 537
Козак З. 17
Козій І. С. 536
Козішкурт А. М. 370
Козішкурт С. М. 370
Козмуляк К. А. 84
Козоріз В. 85
Колганова І. Г. 147
Колесник Т. М. 371
Колодежна В. 149
Коломієць Л. П. 138
Колотій А. В. 372
Коміхов С. О. 388
Кондратова А. М. 37
Конякін С. М. 178
Копиця Є. М. 231
Коптева Т. С. 493
Кордзая Н. Р. 574
Коритко Л. Я. 165
Коріненко Б. В. 397
Корнієнкова К. 398
Коробкін С. 86, 166
Корогод Н. 150

Короткий Т. 89
Короткова Н. В. 491, 542
Коршун М. М. 508, 527
Косенко І. 444
Косоуров К. В. 399
Костиркін О. В. 528
Костюк Ю. 208
Костяшкін І. О. 400
Коцур Н. І. 529
Кочубей Н. В. 481
Кравченко М. В. 526
Кравченко О. 55
Крайнюков О. М. 320, 564
Красєха Є. Н. 157
Краснова Ю. А. 38
Краснолуцька О. 182
Кривицька І. А. 320
Кривов'яз Є. В. 147
Кривопустов С. М. 87
Кривцун В. І. 140
Крилич С. І. 141, 378
Крісілов А. Д. 537
Кротовська О. 336
Крусір Г. В. 414
Кузенко Є. В. 520
Кузенко О. В. 520
Кузнецов В. О. 140
Кузь Т. 167
Кулик М. І. 297
Кульченко О. В. 539
Кульчицький В. В. 572
Курганська В. О. 563
Курділь Н. В. 544
Кур'янова С. О. 192
Кустов М. 232
Кустовська О. В. 530

Кучер А. В. 347-348
Кучера А. М. 165
Лажнік В. Й. 19
Лазорко М. С. 577
Лало Г. С. 321
Ластков Д. О. 503
Лебідь О. Г. 160
Левицька О. Г. 289
Левчук К. О. 322
Леженіна І. П. 469
Лемко Ю. 39
Лещух І. В. 90
Лизун С. О. 24
Лиманський С. В. 88, 109
Липовецька О. Б. 545
Листопад О. 168-169, 179
Лихочвор В. 377
Лісовий М. М. 470
Ліщук А. М. 401
Лобода Н. С. 245, 310
Лозо О. В. 122
Лопата М. О. 34
Лотоцька Л. Б. 531
Лотоцька-Дудик У. Б. 531
Лучинський М. А. 532
Люта Н. Г. 176
Лях В. О. 376
Ляшенко В. А. 140
Магась Н. І. 189
Майданович Н. 136
Малик К. Р. 123
Малишева Н. Р. 170
Малишевська О. 402-403,
533

Малік Т. А. 534
Малко Р. 456
Малолеткова О. 171
Малохліб О. С. 49
Мальований М. С. 485
Маркіна Л. М. 489
Маркович І. Г. 535
Маркович І. Ф. 535
Мартіянова Ю. В. 527
Марченко О. 322
Марчук У. 71
Маршалл Д. І. 323
Масюк С. В. 491
Матвєєв С. Р. 457
Медведєв В. В. 342-343, 345
Медведєва М. 20, 89
Мезінов О. С. 446
Мельник М. І. 90
Михайлова Є. О. 404
Михальська Л. М. 279
Мізюк М. 402, 533
Мірошниченко О. 233
Міхеєнко О. І. 565
Міхно І. С. 417
Мовчан М. М. 373, 382
Мокієнко А. В. 537
Молчанова А. В. 405, 411,
415
Моргун В. В. 459
Мордерер Є. Ю. 459
Мороз О. І. 211
Москоні Л. 566
Мосов С. П. 315
Мостов'як І. І. 460
Мостов'як С. М. 460
Мугал М. 124
Муквіч О. М. 538
Мулик Т. 71
Мухаммед М. З. 470
Набожняк О. 196
Нагрибецький М. І. 364
Надточій Л. М. 290
Наровлянська О. 375
Наумовська О. І. 350
Невада О. 91
Недвиг М. В. 363
Некос А. Н. 564
Непийвода В. 234
Непийвода І. 234
Несмачна М. 386
Немазенко С. Є. 539
Ніконенко В. І. 281
Новак Т. С. 68
Новаковська І. О. 375
Новосад О. 107
Новосельчук Н. Є. 578
Норенко К. 55
Носко Б. С. 349
Обертас І. А. 324
Овчаренко О. 463
Одосій С. 407
Озерова К. О. 248
Олешко Н. 540
Олешко О. М. 563
Олійник О. О. 370
Ольховик Ю. О. 235
Омельчук О. 125
Онісімова В. 92
Онопрієнко В. П. 268
Онул Н. М. 281

Орел Д. С. 485
Орел С. М. 93, 485
Орещенко А. В. 292
Орехов С. М. 21, 40
Орлова О. О. 498
Осадчий В. І. 236, 292
Остапчук І. О. 493
Отченаш Н. Д. 310
Очколяс В. І. 484, 501

Павко Я. А. 237
Павленко В. 196
Павлишин М. 384
Павлоцька Л. Ф. 568
Паламарчук І. 327
Панасюк Б. Я. 238
Пантелєєва Н. Б. 94
Панько В. В. 353
Пасічняк В. І. 364
Патика В. П. 461
Патика М. В. 461
Патрушева Л. І. 462
Петрушка К. І. 142
Пацева І. Г. 100
Переверзева А. В. 376
Пересадько В. А. 314
Петренко О. Д. 573
Петрик І. В. 143
Петриченко В. 377
Петросян А. А. 541
Петрук В. Г. 483
Петрушка К. І. 142
Пилипенко Ю. В. 332
Пилипчук О. Я. 287
Писаренко В. М. 239

Писаренко П. В. 134, 394,
411
Півень Н. В. 542
Підгорний Р. 191
Підоричева І. Ю. 42
Пінчук Л. П. 538
Плаван В. П. 43
Пліско І. 141, 378
Повякель Л. І. 408, 412
Подпряттов О. О. 109
Позняк Е. В. 44
Полевич О. В. 357
Полонська О. Л. 498
Полторацька Т. В. 452
Полянська К. 126
Попадинець Г. О. 45
Попович Т. Г. 46
Потіп М. М. 425
Потрохов А. 463
Привроцька І. Б. 579
Прищепя Я. 276
Проданчук М. Г. 544
Прокопов В. О. 545
Проценко Л. Д. 344
Проценко О. 398
Прошук Е. П. 96

Ратинська О. 511
Решетняк Д. Є. 464
Решетченко С. 240
Репін К. 269
Рибас Г. М. 572
Рибченко Л. С. 270
Рижук С. М. 502
Рингач Н. О. 296
Роман Л. Ю. 127

Романко С. 241
Романчук К. Ю. 141
Романюк Н. 271
Ромасюкова Т. 580
Ромащенко М. І. 219
Рудакевич І. Р. 145
Рудницька О. П. 547, 548
Русакова Т. І. 289, 549
Русев І. Т. 59

Сабо Ж. Б. 37
Сава А. 242
Савенець М. В. 292-292,
294-295
Савіна О. Л. 512
Савчук С. В. 270
Сагдєєва О. А. 414
Садова Т. С. 97, 128
Садогурська С. 85
Салімонович Л. 98-99, 174
Самойленко І. 175
Самойлік М. С. 411, 415
Саніна І. В. 176
Сапко О. Ю. 192
Саприкіна М. М. 550
Сарапіна М. В. 416
Сафранов Т. А. 300
Семененко М. В. 278
Семенко Л. О. 355
Семерня А. О. 118
Середа В. 495
Середа К. 193
Сердюк А. М. 293, 559
Серницька К. В. 221
Сивий М. Я. 94
Сидоренко В. Л. 283

Ситнікова І. О. 487
Сімахіна Г. О. 585
Сіпаков Р. В. 70
Сіріченко К. С. 249
Січевська І. Г. 581
Скільський І. В. 477
Склярєнко К. А. 35, 525
Скок С. В. 243
Скоробогатий Я. П. 486
Скрильник Є. В. 349
Скрильніков Д. 18
Скрипник А. В. 417
Сліже М. О. 226
Смоляр Н. О. 482
Сніжко С. І. 159
Соломаха В. А. 23
Соломенко Л. І. 488
Сталінська І. В. 418
Станько О. М. 531
Старовойтова Т. С. 446
Статівка А. М. 48
Степанчук С. О. 144
Стойко Н. 380
Стойко С. М. 465
Стрілець Р. 54
Стріха М. 177
Строкаль В. П. 57
Суєтнов Є. П. 466
Сухоруков І. Я. 49
Сушко В. 559

Таран В. І. 247
Таранов В. В. 517
Тараріко О. Г. 365
Татарченко Г. О. 285
Терновий Ю. В. 401

- Тетенцова І. О. 419
Тимочко С. 91
Тимочко Т. В. 62, 77, 96
Тисовська О. С. 577
Тіماشков М. П. 244
Ткаченко В. С. 272
Ткачук З. Ю. 102
Ткачук П. С. 129
Токарчук Д. М. 101
Торохтій І. І. 530
Треніна А. С. 553
Третяк В. М. 382
Тукало М. А. 102
Туліна Е. Є. 467
Тулупова К. 146
Тучковенко Ю. С. 173, 245
- Уберман В. І. 50
Уваренко К. 378
Удовенко Ю. О. 152
Уманська О. В. 249
Усик С. 582
Устинова Л. А. 95
Уткіна К. Б. 297
- Файфура М. В. 137
Федоров К. 303
Федорченко Р. А. 499, 518-519
Федюшко М. П. 468
Фея О. 583
Филипчук Т. В. 487
Філатов М. О. 469
Філик Н. В. 246
Філіпченко М. А. 103
Фінін Г. С. 104
- Фогель М. 420
Фоменко Г. Р. 288
Фортуна М. В. 329
Фузік М. М. 492
Фукс К. 497
Фурса А. В. 215
- Хаєцький Г. С. 569
Хайнус Д. Д. 216
Халявка В. В. 247
Хареба В. В. 348
Харламова О. В. 385
Харчук О. О. 248
Хворостяний М. 387
Хільчевський В. К. 330
Хоміч Л. 298
Хохлов В. М. 245, 249-250, 554-555
Хрипливий І. 555
- Цегельник В. В. 137
Цикало А. Л. 414
Цимбалюк В. І. 273
Ціла А. Ю. 227, 262, 264
- Чайка В. М. 470
Чарний Д. В. 217
Челпанова А. Г. 49
Черінько П. М. 452
Черлінка В. Р. 133
Черниченко І. О. 543
Черняк В. М. 436
Чернякова О. І. 106
Чистяков О. 331
Чугай А. В. 106, 300
Чумаченко О. М. 147, 471

Шабала О. 107
Шако В. С. 52
Шахман І. О. 251, 332
Шахненко В. І. 584
Шараєвська Т. А. 44
Шатрова І. 108
Шахман І. О. 332
Швартау В. В. 279
Шевченко А. О. 585
Шевченко І. В. 556
Шевченко Л. С. 578
Шевченко О. В. 252, 383
Шевченко О. Л. 265
Шевченко О. Ю. 585
Шевчук Я. В. 323
Шимель В. В. 130
Шмандій В. М. 385
Шпак К. 421
Шпарик Н. Я. 51
Шпиг В. М. 262-264
Штайн А. 274
Шуліка Б. О. 87
Шульга А. М. 151
Шупова Т. В. 178
Шутак К. В. 319
Шушпанов Д. Г. 586
Щербак Ю. 94
Щудро М. П. 500
Юрченко В. В. 275
Якимчук А. Ю. 472-474
Якимчук Р. А. 506
Яковенко Ю. В. 253
Яковець Н. 557
Яковлев Є. О. 164
Ямненко Т. М. 254
Яненко У. М. 102
Яремко Ю. І. 207
Яровий С. С. 109, 473
Ярославська Л. П. 587
Ясень М. 180
Яцків Я. 255

Зміст

Від укладачів	3
1. Правова охорона навколишнього природного середовища	5
1.1. Конвенції, міжнародні договори і угоди	5
1.2. Нормативно-правові акти України	6
1.3. Україна на шляху до ЄС: екологічні реформи	8
2. Збройні конфлікти та екологічна безпека	13
2.1. Шкода довкіллю під час збройних конфліктів та війни в Україні	13
2.3. Ґрунти в районах ведення бойових дій на території України	25
2.4. Підрив Каховської ГЕС: наслідки на десятиліття	28
2.5. Водний терор та безпека міста Миколаєва	32
3. Зміна клімату – планетарна проблема	34
3.1. Конвенції, нормативно-правові документи	34
3.2. Клімат: зміни невідворотні	36
3.3. Глобальне потепління	43
3.4. Забруднення атмосферного повітря	45
4. Водно-екологічні проблеми	49
4.1. Конвенції, нормативно-правові документи	49
4.2. Водні ресурси: забруднення, охорона	50
5. Екологічні проблеми ґрунтів	54
5.1. Конвенції, нормативно-правові документи	54
5.2. Деградація земель та опустелювання	55
5.3. Забруднення екосистем відходами	61
6. Біологічне різноманіття	66
6.1. Конвенції, нормативно-правові документи	67
6.2. Втрати та збереження біорізноманіття	68
7. Довкілля та здоров'я населення	75
7.1. Екологія людини	75
7.2. Медицина довкілля	78
7.3. Безпека харчування	86
Іменний покажчик	90

 вул. Маріупольська, 9,
м. Миколаїв,
Україна, 54001

 (0512) 37-34-20
(0512) 37-39-40

 reglibrary.mk.ua

 vyzer@ukr.net

 [@reglibrary.mk](https://www.facebook.com/reglibrary.mk)